

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Första Kammaren. N:o 27.

Tisdagen den 4 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 27 sistlidne månad.

Anmäldes och bordlades

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 13, angående anvisande af ersättning till utskottets sekreterare;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 17, i anledning af vissa till Riksdagen framställda förslag om ändring af § 4 i kongl. förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892;

n:o 18, i anledning af herr P. Bondessons motion om ändring af § 4 i kongl. förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter den 2 december 1892; och

n:o 19, angående allmänna bevillningen; samt lagutskottets utlåtanden:

n:o 55, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 15 kap. 23 och 24 §§ strafflagen;

n:o 56, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående eganderätt till skrift den 10 augusti 1877, dels ock tvenne med föranledande af berörda proposition afgifna motioner; och

n:o 57, i anledning af väckt motion om ändring i vissa delar af strafflagen.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 5 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne månad.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 3 § 13:o tryckfrihetsförordningen;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 58, angående väckta förslag om afsättning till arbetareförsäkringsfonden;

n:o 59, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor;

n:o 60, med förslag till åtskilliga stadganden, som böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten åt e. o. professorn G. Dillner;

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ersättning för naturaportion till underofficerare och vederlikar vid armén;

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till Göteborgs befästade åtsjösidan och öfre Norrlands fasta försvar;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förbättring af hamnen vid Stora Rör å Öland;

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående restaurering af det s. k. Gamla kungshuset i Stockholm;

n:o 66, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel;

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anvisande af medel till förekommande och hämmande af tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen;

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om anvisande af medel för Sveriges deltagande i 1900 års verldsutställning i Paris;

n:o 69, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående disposition af patent- och varumärkesafgifter samt vissa andra registreringsafgifter;

n:o 70, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra regementschefsbostället Tegnaholm 1 $\frac{1}{2}$ mantal

i Tegnaby socken och Konga härad af Kronobergs län till utvidgning af skolhusplan;

n:o 71, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående byte af mark mellan kronan och Vesterviks stad; och

n:o 72, i anledning af tre särskilda framställningar af Kongl. Maj:t om efterskänkande af kronans rätt till vissa danaarf; sammansatta bevillnings- och lagutskottets memorial:

n:o 2, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 1 öfver väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändring i kongl. förordningen angående försäljning af bränvin m. m. i syfte att erhålla strängare straffbestämmelser vid återfall i förseelse mot förordningen; och

n:o 3, angående ersättning åt utskottets sekreterare; äfvensom lagutskottets utlåtanden:

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 4 i lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot; och

n:o 59, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande näringslagstiftning m. m.

Vid föredragning af sammansatta stats- och lagutskottets den 3 i denna månad bordlagda memorial n:o 13, angående anvisande af ersättning till utskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkanden n:is 17—19 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden n:is 55—57.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 1 och 3 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 57, angående Kongl. Maj:ts proposition rörande lönereglering för personalen vid statens jernvägar och i anledning deraf inom Riksdagen väckta motioner.

Ang. lönereglering för personalen vid statens jernvägar.

Punkten I.

Herr Almgren, Fredrik: Det må tillåtas mig att vid detta tillfälle, utan att göra något bestämdt yrkande, yttra några ord om den föreliggande frågan i dess helhet.

Den, som under de senaste 5 åren med någon uppmärksamhet följt utvecklingen af denna fråga, kan icke undgå att särskildt lägga

*Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.*

(Forts.)

märke till den stora skillnad, som förefinnes mellan de omstörtande planer i afseende på statens jernvägsförvaltnings organisation och löneförmånerna för dess personal, hvilka ventilerades i början, när den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén sammanträdde, och de uttalanden och förslag utaf statsutskottet, som nu föreligga. Det är i sjelfva verket ett ofantligt steg från det ifriga yrkandet på en starkare decentralisation och starka distriktsförvaltningar, som af åtskilliga komitémedlemmar på sin tid gjordes, till utskottets omnämmande utaf en organisationsförändring, hvilken, såsom utskottet säger, rigtigast borde kunna karakteriseras såsom ett försök i riktning af decentralisation. Det är därför klart, att utskottets uttalande väl svårligen kan blifva utsatt för den skarpa och dräpande kritik, för hvilken komiténs uttalande och delvis äfven de af komiténs medlemmar uttalade åsigterna på sin tid blefvo utsatta, men icke för ty torde ett och annat af hvad utskottet anfört vara väl värdt att kritiskt betraktas. Sålunda påvisar utskottet, att Kongl. Maj:ts förslag till löne reglering sammanhänger med en organisationsförändring af betydelse för statens jernvägars trafikförvaltning. Sammanställer man detta påvisande med utskottets upprepade uttalande om att här endast är fråga om försök till en organisationsförändring, måste man draga den slutsatsen, att när utskottet i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag föreslår inrättande af 16 trafikdirektörs-, d. v. s. dels distriktschefs- och dels trafikinspektörsbefattningar, sålunda 4 tjänstebefattningar mer, än som skulle erfordras, i fall distriktschefen samtidigt skötte trafikgöromålen, då böra väl äfven dessa 4 tjänstebefattningar betraktas såsom tillsatta på försök och sålunda uppföras på extra stat och icke på ordinarie. Och vidare är utskottets framställning sådan, att om Riksdagen bifaller punkterna 1—16, så har Riksdagen i sammanhang med denna löne reglering för många år fastslagit en organisation, om hvilken Riksdagen för närvarande icke vet, huruvida den om ett eller annat år kommer att visa sig vara den af jernvägsstyrelsen förordade organisationen, som föga skiljer sig från de närvarande förhållandena, eller den af vissa komitémedlemmar så ifrigt påyrkade starka decentralisationsformen. Det är under sådana förhållanden väl knappast mödan värdt att här i kammaren utveckla sina åsikter angående den större eller mindre lämpligheten af den ena eller andra formen af organisation. Dermed kan ingenting vinnas under nuvarande förhållanden. Jag inskränker mig därför till att påvisa, att när utskottet säger, att här är fråga om att antaga en löne reglering i sammanhang med en organisation, så menar utskottet, att här är fråga om att antaga en definitiv löne reglering i sammanhang med en obestämd och sväfvande organisation. Och ännu en sak. Det torde för kammaren vara väl bekant, att jernvägsstyrelsens göromål ingalunda äro inskränkta till handläggning af de ärenden, som direkt sammanhånga med ombesörjandet af rörelsen på statens jernvägar, utan att dessa göromål äfven omfatta handläggning af flerfaldiga ärenden, som angå landets jernvägar i

allmänhet och sålunda äfven röra de enskilda jernvägarne. Så har jernvägsstyrelsen sig ålagdt att utfärda tjänstgöringsreglementen för enskilda banor, reglementen, som innehålla en hel mängd viktiga detaljbestämmelser, med rättighet att när som helst i dessa bestämmelser göra ändringar och tillägg. Vidare har jernvägsstyrelsen att afgifva utlåtande i koncessionsfrågor för alla landets enskilda jernvägar, att afgifva utlåtande öfver och delvis sjelfständigt bestämma i samtrafiks- och taxefrågor, som ofantligt inverka på hela landets jernvägstrafikförhållanden, slutligen att tillsammans med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utöfva inspektion och öfvervaka de enskilda jernvägsförvaltningarnas underhåll och skötsel af sina jernvägar. Allt detta är ärenden, som i de allra flesta andra länder, som ega statsjernvägar, visst icke äro anförtrodda åt statsjernvägarne direktioner, utan handläggas af en myndighet, som står lika väl öfver statens jernvägars direktion som öfver de enskilda jernvägarne. Det är en kinkig fråga mången gång för jernvägsstyrelsen att finna sin väg vid bestämmandet i dessa frågor, emedan jernvägsstyrelsen måste känna sig på samma gång såsom konkurrent med den enskilda banan och åtminstone delvis såsom öfverordnad myndighet. Det är svårt att gå den rätta vägen mellan å ena sidan för stor eftergifvenhet för den enskilda banans önskingar och fordringar, måhända till skada för statens jernvägars finansiella fördel, och å andra sidan hänsynslöshet, i fall styrelsen alltför mycket tänker endast på statens jernvägars finanser. Komitén har på ett ganska skickligt sätt undvikit att närmare ingå på denna fråga. Den säger i sitt utlåtande: komiterade hafva icke befogenhet att syssla dermed. Lika litet har jernvägsstyrelsen ansett sig ega befogenhet att upptaga denna fråga. Så mycket större skäl anser jag, att det hade varit för statsutskottet att åtminstone beröra den och att om möjligt vinna nödig utredning i tid. Detta har statsutskottet emellertid alldeles icke gjort. Mig vill det därför synas, som om den utredning, hvilken i detta viktiga ärende föreligger — må vara, att den i och för sig min sann icke är så litet omfattande — dock icke är fullt tillräckligt uttömmande, och i synnerhet berör den icke alla de viktiga fråga, jag nyss antydde, nemligen: huru bör jernvägsstyrelsens och hela jernvägsförvaltningens organisation tänkas, i fall detta verk befrias från hvarje göromål och hvarje hänsyn, som icke är direkt rigtad på dess uppgift att förvalta statens viktiga industriella verk så ekonomiskt som möjligt?

Jag har emellertid, herr grefve och talman, såsom jag i början nämnde, intet yrkande i frågan att göra.

Herr Tamm, Hugo: Den uppgift, som hela detta förslag afsett att lösa, är ju ganska vansklig. Det är nemligen den, att, på samma gång man vill iklåda en stor ekonomisk statsaffär statsadministrativ tvångströja, göra denna tröja nog vid, för att affären skall som sådan kunna skötas med tillräcklig rörlighet, efter den

*Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.*
(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

industriella utvecklingens kraf och till den stora allmänhetens goda betjenande. Det är ett försök att lösa detta problem, som är gjordt i Kongl. Maj:ts proposition.

(Forts.) Då den föregående talaren berörde den ena sidan i förslaget, nemligen *organisationsfrågan*, skall jag, så kort jag möjligen kan, beröra denna fråga, lemnande lönefrågan å sido, i fall den af någon upptages senare.

Det är herrarne noggsamt bekant, att när det svenska jernvägsnätet först började byggas, voro såväl organisatoriska som lönefrågor lemnade fullkomligt fria under Kongl. Maj:ts bestämmanderätt. Men redan år 1867, då utvecklingen af jernvägarne blef större, uttalade Riksdagen en önskan om, att den skulle få sin hand med i detta styrande, hvilket sedermera föranledde, att 1869 fastslogos allmänna grunder för aflöningen, och då 1874 en löneförbättring genomdrefs, var härvid i hufvudsak ordnad och bestämd den organisation, som sedermera utgjort den basis, på hvilken i det stora hela den svenska jernvägsadministrationen utvecklats sig.

Jag behöfver endast för herrarne påpeka den stora skilnad, som ligger emellan 1870 och 1896, om jag till jemförelsepunkt tager den stora utsträckning, som jernvägsnätet tagit, då det under denna tidsperiod från 100 mil nu utgör i längd öfver 300 mil; jag behöfver endast erinra om den ofantligt stora intensitet, som rörelsen å dessa jernvägar nu eger, och om det ofantligt stora samtrafikarbetet såväl med de enskilda jernvägarne som, på sista tiden, äfven med de jernvägar, som ligga utom landets gränser, för att visa, att en organisation af statsjernvägsadministrationen, som på 1870-talet kunde vara fullt lämplig, har blifvit allt för trång för de kraf, som nu ställas på densamma.

Det finnes två vägar att lösa de svårigheter, som närmast te sig, och hvilka till stor del härflyta af det ofantligt hopade arbete, som koncentrerats i jernvägsstyrelsen och som lagt sådana bördor på dess medlemmar, att man icke kan annat än förundra sig öfver, att de lyckats bära dem. Men sådant kan icke gå i längden. Det finnes, som sagdt, två vägar att gå härvidlag, antingen att förstärka centralstyrelsen med nya krafter eller också söka att befria den ifrån en mängd göromål, hvarigenom man utan att skada det hela skulle bereda styrelsen en stor lättnad.

Det är denna senare utväg, som Kongl. Maj:t i sin proposition föreslagit, då den nya organisationen, såsom den kallas, skall ega rum. Men jag vill och skall sedermera återkomma till detta.

Jag tror, att man gifver det kongl. förslaget ett alldeles för stort namn, då man kallar det en omorganisation. Jag tror, att man ser, om jag så får säga, för starkt på den ena sidan, då man kallar detta en decentralisation. Det är sant, att *inom komitén* egde skarpa brytningar rum mellan försvararne af nu herskande centralisation och förfäktarne af en fullständig decentralisation i afseende å förvaltningen, men *i den kongl. propositionen* spörjes bra

litet af denna strid, och hela resultatet af striden kan i korthet så framställas: För att lätta den arbetsbörda, som nu hvilade på centralstyrelsen, skulle det inrättas 4 distriktsförvaltningar. Hvarje distriktsförvaltning borde bestå af en chef, tillika föreståndare för administrativa och trafikafdelningen, samt en bandirektör och föreståndare för banafdelningen äfvensom en maskindirektör och föreståndare för maskinafdelningen. Denna distriktsförvaltning har att sammanträda till gemensam öfverläggning och beslut i alla ärenden, som anginge förvaltningen i *allmänhet*. Hvilka dessa ärenden äro, bestämmes i § 69 i instruktionen. Vid dessa sammanträden skulle en hvar afdelningsföreståndare föredraga de ärenden, som anginge hans afdelning, men beslutanderätten egde distriktschefen ensam. De ärenden, som icke vore gemensamma, skulle handläggas och afgöras af distriktsföreståndarne hvar för sig. Och slutligen skulle distriktschefen i första hand vara ansvarig för den allmänna ordningen och ekonomien inom distriktet.

Detta är hela innebörden af den fruktade decentralisationen — hvarigenom dock afsevärda praktiska fördelar stå att vinna. Hvilka? Jo, man har sökt undkomma vissa olägenheter och vinna vissa fördelar. Genom det ofantligt hopade arbete, som hvilat på de särskilda öfverdirektörerna, hafva dessa icke hunnit och icke kunnat samarbeta. Det har icke varit styrelsen, som beslutat, utan de särskilda föreståndarne för afdelningarne hafva, snart sagdt, fått styra med sina afdelningar, ända uppifrån och ned och efter hela linien, såsom de för godt funnit. Det har också inträffat såsom en följd deraf, att, t. ex. på stationerna, personer, som skulle stå under maskinafdelningen, icke ansett sig skyldiga att biträda vid göromål, som ålegat trafikafdelningen, och tvärtom. Det har alltigenom onekligen varit en stor brist på samarbete.

Nu har Kongl. Maj:t velat åstadkomma större enhet i arbetet genom att bestämma, det trafikafdelningen, ifrån trafikcheferna ända ned på stationerna, ställes i ett slags chefsställning öfver alla afdelningarnas personal. Det bristande samarbetet på linien har Kongl. Maj:t härigenom sökt afhjelpa.

Det är emot denna högre magtställning, gifven åt trafikafdelningen och särskildt representerad i inrättandet af distriktschefsplatserna, som anmärkningar blifvit gjorda — såsom i herr Pegelows motion — samt önskan uttalad, att all magt fortfarande borde vara samlad i öfverdirektörernas händer. Begge dessa principer kunna verka väl, såsom herrarne kunna från egen industriell verksamhet döma. Vid ett industriellt verk inträffar det ofta, att chefen är den, som genom sin duglighet, sin energi och sin kraft ensam styr det hela och, snart sagdt, alla detaljer, hvarvid sous-cheferna blifva skäligen svaga, emedan han tagit allt ansvar och allt arbete på sig. En annan chef sköter sitt värf efter den principen, att han delar ut på de underordnade så mycket sjelfständigt arbete som möjligt och söker sålunda uppamma dessa till dugande sous-chefer på de olika

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

(Forts.)

områdena inom sitt industriella verk. De kunna ju vara lika bra båda två sätten, men — utom den fara, ett industriellt verk alltid löper i förra fallet deruti, att, om den enastyrande chefen faller undan, arbetsledningen blir sedermera svag, och ryckningar i hela arbetsorganisationen vid chefsombytet lätt kunna uppstå — är naturligt, att, med den kolossala utsträckning och utveckling, som statsjernvägarne tagit, arbetet med deras handhavande måste utdelas på flera och kan icke göras beroende på 3 à 4 personer, vid hvilkas ombyte principerna lätt kunna omkastas eller ock förvaltningen stelna i en stereotyperad orörlighet.

För min del tror jag, att Kongl. Maj:t i detta fall valt en god medelväg, då Kongl. Maj:t velat för detta stora och vidt utbredda jernvägsnät åstadkomma sådana sous-chefer, hvilka hafva en stark känsla af att de skola svara för hvad som händer; deras är berömmet, om det går väl, men deras är också klandret, om det går illa.

På samma gång detta skett, har Kongl. Maj:t sökt undvika den fara, som kan ligga deri, att dessa trafikchefer skulle blifva, så att säga, kommenderande eller allenaherskande öfver och inom alla afdelningar. I § 69 har fixerats, hvilka ärenden, som äro gemensamma, och skola *alla andra* ärenden höra under sina respektive öfverdirektörer. Man har i detta fall sökt så mycket som möjligt åstadkomma samarbete utan att göra mera än det nödvändigaste intrång på den sjelfständiga verksamhet, som bör utgå från cheferna för de olika afdelningarna.

Det är vidare klart, att, när en styrelse är så öfverhopad med små detaljer, som denna styrelse är, då hvarje liten fråga, än så obetydlig, skall kastas på densamma, cheferna icke få tid och ledighet att egna sig åt hufvudprinciperna, ordnandet i stort, planläggande af affärerna i sin helhet, som äro så djupt ingripande frågor vid drifvande af stora affärer — om ett godt ekonomiskt resultat skall ernås. Öfverhopas, som nu, cheferna med alla små detaljafgörelser, då har man det illa stäldt med sitt verk. Då blifva de stora organisatoriska initiativen och de krafter, som drifva det stora verket eller affären framåt, stoppade, och man drunknar i smådetaljer. Det är för att bereda styrelsen mera tid till *initiativ* i de stora frågorna, bland hvilka jag räknar den, som den föregående talaren nämnde, nemligen ordnandet af förhållandena med de enskilda jernvägarne och samtrafiken, som styrelsen bör befrias från dessa små frågor. Mig synes därför, att det nya sättet, bättre än det gamla, skulle lemna styrelsen tid att handhafva dessa stora och viktiga frågor.

En tredje fördel, som det nya förslaget eger, är den, att det afhjelper de klagomål, som i allmänhet försports öfver bristande *inspektion*. — I slutet af 1860-talet och äfven på 1870-talet var det mycket olika åsigtter och strider, om man skulle kasta sig på distriktsinspektion, d. v. s. öfverlemna inspektionen åt en person inom distriktet, eller på fackinspektion, då inspektionen skulle ligga hos hvarje afdelnings föreståndare. Kongl. Maj:t har sökt lösa denna

fråga om inspektion på ett sätt, som borde göra den ganska effektiv. Man har nemligen i det kongl. förslaget sökt bibehålla de båda inspektionerna och således lemnat åt cheferna i styrelsen att utföra inspektion inom sina respektive områden, trafik-, ban- och maskin-afdelningarna; på samma gång har man öfverlemnadt åt trafikcheferna att inom sina distrikt verkställa inspektioner, dock hufvudsakligen på det område, som är det viktigaste, nemligen det ekonomiska, och se till, att anordningarna i det hela äro sådana, att de lemna ett godt resultat.

En fjerde fördel, som detta förslag sträfvar att vinna, är att erhålla bättre anordningar beträffande de ytterst viktiga *taxefrågorna*. — Det är icke länge sedan Kongl. Maj:t tillsatte en komité just för taxeväsendets ordnande. Herrarne veta, huru ofantligt svår denna fråga är, och huru mycket klagomål det varit emot taxorna, i många fall berättigadt. Äfven detta har hvilat på öfverdirektören för trafikafdelningen, men han har icke haft tid att egna sig åt detsamma. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit, att det skall inrättas en särskild taxebyrå, hvilken, befriad från såväl trafikärenden som kontrollverket, uteslutande skall sysselsätta sig med denna högst viktiga fråga, taxefrågan. Detta blir ett särskildt verk för sig, som dock står under öfverdirektören för trafikafdelningen.

Lägger jag så härtill en femte anordning, nemligen anställande af distriktssekreterarne, så är äfven detta en stor fördel. Det är nemligen klart, att, genom den nya och själfständiga ansvarighet och den omfattande verksamhet, som distriktschefen får inom förvaltningen, han behöfver bredvid sig någon, som vägleder honom vid och förrättar de juridiska uppgörelser, som ifrågakomma, och utreder den otaliga mängd juridiska tvistepunkter, som kunna uppstå. Dessutom skall han hjälpa trafikchefen med uppsättning af protokoll. Till huru stor nytta, ja, huru rent af nödvändigt det är, att distriktscheferna hafva till sin disposition juridiskt bildade personer, behöfver ej bevisas.

Den sista fördelen, som det kongl. förslaget söker åstadkomma, berör *kassörsväsendet*. Såsom herrarne hafva sig bekant, har, i närvarande stund, distriktskassören endast det uppdraget att, genom remissa från styrelsen, verkställa de bestämda utbetalningarna inom distriktet, men deremot skola telegram- och trafikporton från hvar enda station, den må ligga vid Luleå eller i Skåne, skickas upp till hufvudkontoret i Stockholm, som först skall från hela rikets alla stationer plocka i hop penningarna och sedan skicka dem tillbaka. I detta fall har förslaget sökt åstadkomma en förenkling derutinnan, att distriktskassörerna komma att uppbära, hvar och en inom sitt distrikt, såväl telegram- som trafikgifter och verkställa alla utbetalningar och endast skicka saldott till hufvudkontoret, till stor lättnad för hufvudkontoret i styrelsen.

Det är dessa fördelar, som man söker vinna med Kongl. Maj:ts förslag, och jag hemställer till herrarne, om man, i betraktande af

*Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.*

(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

(Forts.)

de göromål, som skola öfverlemnas åt distriktsförvaltningarna, kan säga, att denna organisation är mycket omstörtande. Jag skulle icke vilja kalla den ens för en organisation, utan snarare för en utveckling af det gamla, då man försöker taga några af de mindre angelägna göromålen ifrån de dyrbaraste personalkrafter, man eger inom jernvägsförvaltningen, nemligen dess styrelse.

Dessa äro, som jag haft äran nämna, hufvuddragen i den organisation, som här är föreslagen. Emot den föregående talaren ber jag att få göra en anmärkning, och det är, att utskottet snarare gått hans önskan till mötes än tvärtom. Han fruktade nemligen, att, genom antagande af det nu föreliggande förslaget, Riksdagen hade för lång tid fastslagit denna organisation. Nej, det har den icke gjort, och det är just genom en till det yttre mycket liten, men dock mycket vigtig och icke obetydlig ändring, som ett sådant fastslående icke egt rum. Denna ändring går i den rigtning, som jernvägsstyrelsen sjelf önskat. Utskottet har nemligen icke föreslagit Riksdagen att fastslå den högre lönen för distriktscheferna, utan har gifvit dem ett tillskott i form af ett tilläggsarfvode. Hvad betyder då denna lilla ändring? Jo, den betyder, att utskottet har understrukit såväl Kongl. Maj:ts som jernvägsstyrelsens yttrande, att detta icke skall vara ett definitivt fastslående af en decentralisation, utan att det helt enkelt skall vara ett försök, för att man sedan skall kunna gå i hvilken rigtning man önskar. Betydelsen af, att detta tillskott icke är fastslaget, utan gifvet endast såsom ett tilläggsarfvode, är, att Riksdagen skall å nyo höras den dag, Kongl. Maj:t kommit till öfvertygelse om, att man bör öfvergå till en verklig och fast decentralisation. Den dagen skall naturligtvis Riksdagen fatta beslut att göra detta tilläggsarfvode fast. Då, men icke förr, har Riksdagen definitivt fastslagit den rigtning, i hvilken den vill, att en utveckling af jernvägens administration skall gå. Detta är i största möjliga korthet innebörden af det kongl. förslaget, såvidt det rör den s. k. organisationsfrågan.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna II—V.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten VI.

Mom. 1.

Afd. A).

Utskottets hemställan bifölls.

Afd. B).

Herr von Stapelmohr: Jag har med anledning af Kongl. Maj:ts föreliggande proposition tillåtit mig väcka motion om sådan ändring i löneförslaget, att en bättring skulle ske i de för stationskarlar och banvakter föreslagna arfvoden i så måtto, att banvakt eller stationskarl, som med godt vitsord tjenstgjort femton år i Norrland, skulle kunna, om hans tjenstgöringsort vore att anse såsom särdeles dyr ort, utöfver det för befattningen fastställda högsta arfvodesbeloppet erhålla ett tilläggsarfvode af sextio kronor för år, hvilket arfvode dock vid förflyttning till mindre dyr ort skulle indragas. Af motiven till min motion framgår, att mitt förslag i afseende å de villkor, under hvilka den ifrågasatta löneförbättringen skulle få åtnjutas, icke utgör ett resultat af mina egna undersökningar och beräkningar, utan allenast upptager innehållet i ett moment i kongl. jernvägsstyrelsens år 1892 till Kongl. Maj:ts afgifna förslag till nytt aflöningsreglemente för personalen vid statens jernvägar. I 6 § mom. 1 af detta förslag har kongl. jernvägsstyrelsen hemställt om den förbättring i aflöningsförmånerna åt stationskarlar och banvakter, att lägsta aflöningen åt stationskarlar måtte utgå med 480 kronor och högsta med 600 kronor, samt att banvakter måtte erhålla lägst 480 kronor och högst 600 kronor; härtill skulle komma fri bostad eller hyresersättning och beklädnadsersättning. I mom. 2 af samma § har kongl. jernvägsstyrelsen vidare föreslagit, »att banvakt eller stationskarl, som med godt vitsord tjenstgjort 15 år i Norrland, kan, om hans tjenstgöringsort är att anse såsom särdeles dyr ort, utöfver det för befattningen fastställda högsta arfvodesbeloppet erhålla ett tilläggsarfvode af 60 kronor för år, hvilket arfvode dock vid förflyttning till mindre dyr ort indrages». 1893 års jernvägskomité ansåg sig emellertid icke kunna förorda bifall till detta förslag af skäl, som utskottet citerat på sid. 49 och 50 af sitt betänkande. Sedan jernvägskomiténs betänkande remitterats till kongl. jernvägsstyrelsen, afgaf jernvägsstyrelsen år 1896 ett utlåtande, uti hvilket den rörande det ifrågasatta särskilda lönetillägget för stationskarlar och banvakter yttrade: »Af hvad komitén anfört till gendrifvande af styrelsens förslag derom, att ett särskildt dyrortstillägg måtte under vissa förutsättningar kunna tilldelas ban- och stationsbetjeningen i Norrland, har styrelsen icke blifvit öfvertygad om detta förslags olämplighet, hvarför styrelsen får i underdånighet vidhålla detsamma.» Jag måste erkänna, att icke heller på mig hafva dessa skäl verkat öfvertygande. Det är visserligen sant, att Kongl. Maj:ts proposition, hvilken nu af utskottet tillstyrkts, medför en väsentlig förbättring i stationskarlarnes och banvakternas löneförmåner, i ty att minimilönen skulle höjas från 240 kronor till 480 kronor och maximilönen för banvakter ökas med 60 kronor. Men vid fastställande af löneförmåner bör, enligt mitt förmenande, hänsyn tagas icke blott till beskaffenheten och omfattningen af det arbete, som fordras, utan

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

(Forts)

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

(Forts.)

äfvén till de förhållanden, under hvilka befattningen skall utöfvas. samt lefnadskostnaderna i arbetsorten, och i detta hänseende kan jag icke finna, att utskottets förslag innebär en lycklig lösning af lönefrågan för stationskarlar och banvakter. Den norrländska jordbruksnäringens ringa afkastning och det hårda klimatet tillsammans med dryga fraktkostnader och höga lifsmedelstullar hafva höjt lefnadskostnaderna i Norrland högst betydligt. Det stränga klimatet med de långa vintrarne gör banvakternas och stationskarlarnes arbete mycket betungande, och det fordras af dem goda krafter, en oafåtlig påpasslighet och en utpreglad pligtkänsla för trafikens jemna och trygga gång. Gent emot sådana anspråk från allmänhetens och öfverordnades sida tror jag, att ban- och stationsbetjeningen kan med fullt skäl ställa den förhoppningen, att staten, då den fastställer aflöningsförmåner för dem, icke skall tillmäta dessa med en sådan njugghet, att de, såsom i förevarande förslag, knappt räcka till de oundgängligaste lefnadskostnaderna. Åtminstone bör väl, då fråga är, såsom nu, att bestämma ett existensminimum, Riksdagen afpassa löneförmånerna så, att icke det missförhållandet uppstår, att de, som hafva den tyngsta och besvärligaste tienstgöringen, få de svagaste möjligheterna till sin bergning. Om jag icke origtigt uppfattat utskottets betänkande, skulle i Kongl. Maj:ts hand läggas ett medel att i viss mån utjemna missförhållanden af den beskaffenhet, jag nu nämnt, derigenom att Kongl. Maj:t må medgifva åt stationskarlar och banvakter å dyr ort att uppbära en begynnelseaflöning, som är högre än den lägsta för dem angifna, och äfvén låta dessa befattningshafvare på kortare tid än deras kamrater å andra orter komma i åtnjutande af maximi aflöningen, resp. 660 och 600 kronor, men derutöfver må icke medgifvas någon förhöjning, huru ansträngande befattningen och huru dyra lefnadskostnaderna än må vara, hvilket synes mig hårdt och obilligt. Det är med dessa förhållanden för ögonen, som kongl. jernvägsstyrelsen, med sin stora erfarenhet om banvaktens och stationskarlars behof, har föreslagit den löneförbättring, som jag motionerat om. Det kan ju sägas, att en sådan löneförbättring skulle öka utgifterna för jernvägstrafiken och i samma mån minska nettointägtarna af densamma. Ja, det är nog så! Men jag tror icke, att denna ökade utgift skall blifva så synnerligen stor, och jag är förvissad om, att denna utgift skall mer än väl motvägas deraf, att transporter och förflyttningar af banbetjening från ena orten till den andra, hvilka nu så ofta inträffa, skola undvikas, och att derjemte det missmod, det missnöje och den på tjenstenitet förlamande inverkan, som en tryckt ekonomisk ställning lätt framalstrar, skola förminsas. Jag tror äfvén, att sambandet mellan öfverordnade och underordnade skall stärkas; och allt detta är enligt mitt förmenande en vinst, som i socialt afseende har synnerligen stor betydelse. Det ligger dessutom i utsigten till löneförbättring en eggelse till nit och samvetsgrannhet i arbetet, lämdande till statens sanna bästa.

Då utskottet var enigt om att afstyrka motionen, har jag naturligtvis icke stort hopp, att kammaren skall visa sig vänligare mot densamma. Men jag lägger dock en bön för dessa svagt aflönade befattningshafvare, att kammaren ville med tanke på deras ansvarsfulla och ansträngande verksamhet bifalla mitt förslag. Och jag är öfvertygad om, att ett bifall dertill skulle verka glädjande i mångt fattigt hem. Herr grefve och talman, jag anhåller om bifall till min motion.

*Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.*
(Forts.)

Herr Ölander: Jag skall bedja att få instämna med den förre talaren i hans afgifna motion, hvilken jag anser vara i hög grad behjertansvärd. Man kan säga, att banvakters och stationskarlars tjänstgöring i mellersta och södra Sverige är ett lekverk i förhållande till samma tjänstgöring i Norrland. Jag kan förstå, att mången i kammaren icke kan föreställa sig, hvilken energi, kraft och uthållighet, en sådan befattning i Norrland kräfver af dess innehafvare. De långa och stränga vintrarna, det hårda klimatet, de täta snöstormarna, de stora massorna af snö, som hopa sig der uppe, medföra för bantjeningen ett arbete och ett slit, att densamma måste vara begåfvad med ovanlig helsa och goda kroppskrafter för att i längden kunna uthärda ett så betungande arbete. Dertill kommer, att prisen på lefnadsförnödenheterna i Norrland äro högt uppdrifna, till följd hvaraf lefnadskostnaderna der äro mycket dyrare än på andra håll. En arbetare der kan icke lefva på samma afflöning, som består i södra och mellersta Sverige. Derfor äro också arbetslönerna der mycket högre än på andra ställen, och de måste vara det, för att arbetarne skola kunna erhålla sin nödtorftiga bergning. Allt detta oaktadt är ingen skillnad gjord mellan löneförhållandena för banbetjeningen i Norrland och i det öfriga Sverige. Nu kan man sanneligen icke tycka, att motionären begärt någon särdeles stor ersättning åt banbetjeningen i fråga för de ogynsammare förhållanden, den är underkastad i Norrland. Hvad han fordrar, är icke något nytt eller opröfvadt. Andä sedan år 1892 har Riksdagen godkänt en sådan särskild förhöjning för Norrland, och från och med år 1893 hafva de äldsta banvakterna i Norrland egt en påökning af 60 kronor om året utöfver det högsta arfvodesbeloppet. Äfven jernvägsstyrelsen har i sitt utlåtande angående löne regleringen föreslagit precis detsamma, som motionären här påyrkat, och jernvägsstyrelsen är väl i alla fall den, som i detta afseende har bästa erfarenheten och omdömet. Emellertid har den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén afstyrkt detta af jernvägsstyrelsen framlagda och mycket beaktansvärda förslag, men på hvad skäl? Ja, det är just det egendomliga. Skälet är endast det, att ett sådant tillägg kunde framkalla anspråk på liknande förmån, ej blott från öfriga grupper af jernvägspersonalen, utan äfven från personalen inom andra statsförvaltningens grenar. Kan man verkligen säga, att detta är ett skäl för att undandraga banbetjeningen i Norrland den lilla tillökning i deras knappa löne-

*Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.*
(Forts)

vilkor, som erfordras för att den efter 15 års tjenstgöring skulle kunna få en liten lättnad i sin tryckta ekonomiska ställning? Om nu verkligen någon grupp vare sig af den öfriga jernvägspersonalen eller från andra förvaltningsgrenar också skulle, lockad af de förmåner, som sålunda kommit banbetjeningen i Norrland till del, påyrka en sådan förmån, kan man då säga, att den omständigheten blott, att man beviljat banbetjeningen i Norrland en sådan förmån, skulle ensam i och för sig kunna utgöra tillräckligt skäl för att äfven bevilja andra detsamma? Detta beror väl på, huruvida förhållandena äro desamma och huruvida aflöningen för den grupp, som fordrar förhöjning, är lika otillräcklig som för banbetjeningen. Det är dessa omständigheter, som skola afgöra, om en lönetillökning är erforderlig eller icke. Och är den det, så kan jag icke se någon fara i att man går till mötes ett så befogadt anspråk. Skall verkligen banbetjeningen i Norrland fortfarande lefva under tryckta omständigheter blott därför, att icke någon annan skall våga framkomma med anspråk på att slippa dela ett dylikt öde? Den statsutgift, som af motionens antagande skulle blifva en följd, är så ringa och har ett så behjertansvärdt ändamål, att sparsamhet här vore snarare att räkna till ett obehörigt knussel och dessutom mycket oklok och orättvis, så mycket mera som denna utgift icke blott är till banbetjeningens, utan äfven till den trafikerande allmänhetens fördel till följd af den större trygghet och säkerhet, som en tillräckligt aflönad banbetjening erbjuder. Jag förenar mig i yrkandet om bifall till motionen.

Herr Tamm, Hugo: Den förste talaren nämnde, att vi icke kunna göra oss ett begrepp om den kraft och energi, hvarmed de norrländska banvakterna arbetade. Jo, det tror jag att vi kunna, ty det saknas icke exempel, som vi kunna taga från denna kammare, på den energi, som utvecklas i frågor, som gälla Norrland. För min del kan jag icke fatta, huru man kan ställa upp den fordran, att, då nu blifvit fastslaget, hvad som beviljades 1892, man ändå vill gå längre. År 1892 gafs åt de norrländska banvakterna tillägg därför, att det icke var någon löne reglering gjord. Nu är den der begärda löneförhöjningen fastslagen, och jag kan för min del icke förstå, hvarför man skall ständigt höja just för Norrland, äfven sedan man fått, hvad man förut var nöjd med. Skall man taga ortens dyrhet till skäl, så skola vi minsann få konstiga löne regleringar i Sverige både för tjenstemän och andra. Det skall bevisas, och detta är icke bevisadt, att banvakterna der hafva farit sämre under dessa år, det gält, än andra banvakter, och nu få de precis detsamma, som de haft förut. Jag kan således för min del icke gå in på detta, men när nu denna fråga blifvit väckt, ber jag att få fästa uppmärksamheten på de stora förändringar, Kongl. Maj:ts förslag vidtagit i komiténs. All den missbelåtenhet, som yppat sig mot komiténs förslag, kan man väl fatta, men det är icke skäl att låta

samma missnöje göra sig gällande gent emot det nu föreliggande förslaget. Detta har förbättrat komiténs förslag med först och främst hela vedbrandsbeloppet, som är 190,000 kronor, och vidare den inqvarteringsersättning, som från utskottet föreslagits och som spelar en roll sådan, att tågbetjeningen, som komitéen beröfvat denna högre inqvarteringsersättning, vinner 33,000 kronor, och dessutom har utskottet utöfver Kongl. Maj:ts förslag tillstyrkt 48,000 kronor till den öfriga betjeningen på linien. Jag kan icke underlåta att bedja herrarne lägga märke till den grafiska tabell, som är uppgjord. Den visar, att sådant Kongl. Maj:ts förslag nu föreligger, utgör det i de flesta fall för hela den lägre betjeningen en förbättring, och svenska statsbanornas betjente hafva samtliga betydligt bättre förmåner än de högst aflönade hos enskilda jernvägar. Det bör dock, mine herrar, för oss kunna vara en glädje att vara med om ett förslag, som så väl tillgodoser just denna del af befolkningen, och jag anhåller, herr talman, att på de grunder, jag nu framhållit, utskottets förslag i sin helhet måtte bifallas.

*Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.
(Forts.)*

Herr Bergman: Som hvad de föregående talarne anfört i hufvudsak är hvad jag har att säga, vill jag endast framhålla ett förhållande, som jag icke kunnat finna hafva blifvit omnämndt under diskussionen. Utom de af komitéen anförda svårigheter, som äro förenade med tjenstgöringen på norra stambanan till följd af klimatförhållanden och andra omständigheter, tillkommer äfven den, att som banan går igenom öde och helt och hållet obefolkade bygder, fins ej någon möjlighet för banpersonalen att kunna bibringa sina barn någon undervisning i folkskola, emedan sådan icke finnes i skogen, utan de måste skicka sina barn långa vägar. Detta förhållande föranleder stora kostnader, som drabba den förut så svagt aflönade bevakningspersonalen. Den trafikerande allmänhetens lif och egendom är dock till den grad beroende på denna personals pligt-trohet, duglighet och sinnesnärvaro, att ett ögonblicks försummelse dervidlag skulle kunna hafva ödesdigra följder. I anledning häraf tillåter jag mig erinra om det tillbud till olyckshändelse, som hotade vid riksdagsmännens nedresa från Gellivare, då de för några år sedan besökte Norrbotten. Om icke den då tjenstgörande vaktbetjente haft sinnesnärvaro nog att i sista ögonblicket omkasta vexeln, som af en niding med full afsigt och i dåligt syfte var omlagd, skulle följden måhända blifvit oberäknelig. Jag vill härmed endast hafva sagt, huru viktigt det är, att denna betjening är väl aflönad och väl hållen, då den skall hafva våra lif i sina händer. Något vidare har jag ej här att tillägga, utan ber endast att få yrka bifall till motionen.

Herr von Stapelmohr: Jag har begärt ordet med anledning deraf, att min uppmärksamhet blifvit fäst derpå, att motionen i formelt afseende icke skulle fullt väl passa till den föredragna punk-

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.
(Forts.)

ten; och därför tillåter jag mig att återkalla mitt förra yrkande och föreslå, att Riksdagen ville bifalla utskottets hemställan rörande aflöning åt banvakter och stationskarlar med det tillägg, att banvakt eller stationskarl, som med godt vitsord tjenstgjort femton år i Norrland, kan, o. s. v., såsom det står i motionen. Det är ingen ändring i innehållet, blott en liten omkastning af formen. Då jag nu har ordet, ber jag att få i korthet bemöta något af hvad den statsutskottsledamot, som försvarade statsutskottets betänkande, yttrade. Han sade, att stationskarlarne och banvakterna i Norrland nu kunde vara belättna, då de fått fastslaget det lönetillägg, som gjordes 1892, och, frågade han, hvarför skulle man då gå längre? Det är visserligen sant, såsom jag förut nämnt, att deras ekonomiska ställning blifvit förbättrad, men den har icke höjts i samma mån som den ekonomiska ställningen för de å billigare orter boende tjensteinnehafvarne af samma grad. Och hvart skulle det leda, frågade han vidare, om ortens dyrhet skulle läggas till grund för löne-regleringar? Jag vill då erinra om, att i komiténs förslag fins en bestämmelse, som i det närmaste sammanfaller med det s. k. dyrtidstillägg, som nu är i fråga. Komitén har nemligen föreslagit, att vissa tjenstemän, stationerade i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Östersund, skulle få en hyresersättning af 20 % af arfvodet, men deremot de å andra orter endast 15 %. Hvad är detta annat än ett dyrtidstillägg af likartad beskaffenhet med det, hvarför utskottet i likhet med komitén synes frukta? Utskottet har sagt, att ett dyrtidstillägg skulle kunna framkalla anspråk på liknande förmån äfven från personalen inom andra statsförvaltningsgrenar. Ett dyrtidstillägg är ingen nyhet inom statsförvaltningen. Det fins en mycket väl skött förvaltningsgren, nemligen postväsendet, der det förekommer. Postvaktbetjentes lön utgör 500 kronor med ett ålderstillägg af 100 kronor samt derjemte ett dagtraktamente, vexlande från 85 öre till 2 kronor. Det högsta traktamentet uppbäres af postvaktbetjente i Stockholm, Göteborg och vissa andra städer, der lefnadsomkostnaderna äro dyra. Af de öfrige uppbära i regel de, som äro stationerade söder om Dalefven, 85 öre, och de, som äro stationerade norr om Dalefven, 1 krona. Här är således ett dyrtidstillägg, som är satt i system, och några klagomål har, såvidt jag vet, ej försports deröfver; tvärtom har postvaktbetjeningen i underdånig petition om löneförbättring hemställt, att lefnadsomkostnaderna på de särskilda orterna skulle vid löne-reglering beaktas mer än hittills och stationsorterna för detta ändamål fördelas i vissa grupper.

Jag hemställer om bifall till min motion, såsom jag nu ändrat densamma.

Herr Almgren, Fredrik: Äfven jag ber att få yrka bifall till herr von Stapelmohrs motion, och jag gör det icke blott på de skäl, som af flere föregående talare anförts, utan jag ber att dertill

få lägga ett nytt. Min ärade länskamrat har nyss antydt, att dessa banvakter väl vore i behof af någon ökning i aflöning på grund deraf, att deras barn måste skickas i skola på långt håll från det ställe, der familjen bor. Detta förhållande inverkar äfven derhän, att dessa banvakter, när barnen börja växa upp, önska att komma från sina platser i Norrland och bedja att få blifva placerade i södra Sverige. Det är därför för jernvägsstyrelsen ganska svårt att behålla dugligt och kraftigt folk der uppe. Det är således i styrelsens och hela jernvägsstrafikens intresse att åt dessa lemna det tillskott, som nu är begärdt och som sannerligen icke är för högt.

*Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.*
(Forts.)

Herr Fränckel: Redan då detta ärende behandlades i komitén, förelåg, såsom här förut yttrats, fråga om att gifva särskilda dyrtidstillägg för vissa befattningar i Norrland, och det är redan af andra talare upplyst, att såväl inom komitén som hos Kongl. Maj:t ett sådant förslag mötte motstånd, och det icke minst därför, att det skulle betinga motsvarande åtgärder inom andra verk, och dessutom — hvart skulle det väl leda?

Om man betraktar den af herr von Stapelmohr väckta motionen, befinnes det, att den löneförbättring, han för sin del vill vindicera åt de norrländska vakterna, hafva redan alla banvakter i riket erhållit genom den kongl. propositionen. Då skulle alltså hans motion gå ut på att ytterligare öka på aflöningen för de norrländska banvakterna.

Jag får verkligen säga, att om hänsyn toges till den svaga trafik, som hittills förekommit på de norrländska jernvägarne, och till den aflöning, som i allmänhet der bestås för de mot dessa befattningar svarande göromål, synes det nästan, som om herrar norrländingar anspråk nu ginge i den riktning, att de genom för höga aflöningar åt jernvägsbetjeningen vid dessa banor kunna förhindra hvarje nytt jernvägsbyggande för statens räkning i denna del af vårt land.

Jag ber att få påpeka, att när denna lönefråga i sin helhet var föremål för öfverläggning inom den så mycket förkättrade komitén, var det dess skyldighet och blef, med den sammansättning, komitén fått, nödigt att tillse, att, på samma gång man ville bereda betjeningen vid statens jernvägar alla de fördelar, som voro möjliga, man äfven måste taga hänsyn till så väl betjeningen vid de enskilda jernvägarne som till motsvarande befattningar inom andra närbelägna industrier, hvilka gränsa till jernvägarne. Jag vill nämna, att från Andra Kammarens ledamöter inom komitén mycket starkt framhölls nödvändigheten att iakttaga största försigtighet vid dessa betjeningsgraders aflöning, då, i fall denna allt för mycket höjdes, det komme att inverka på dagsverkspenningarna i hela den vidliggande trakten. Jag tror, att det var detta skäl, som gjorde sig gällande, då komitén såg sig nödsakad att här gå ännu längre i sparsamhet, än hvad Kongl. Maj:t nu ansett sig böra göra.

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

(Forts.)

Under sådana förhållanden tror jag, att om kammaren skulle bifalla detta, om jag så får säga, ur den stora lönestaten uttryckta förslag, hvarigenom en förändring i detta afseende gjordes till förmån för en enda klass och en enda ort, skulle detta medföra såväl en betänkelig rubbning för tillfället som ganska mycken afundsjuka och missbelåtenhet för framtiden.

Jag yrkar bifall till den föredragna punkten.

Efter som jag nu har ordet, kan jag icke underlåta att, då den talare, hvilken först yttrade sig i denna fråga, framhöll, att det kongl. förslaget på det skarpaste skiljer sig från det af komitéen framlagda, fästa uppmärksamheten på, att skiljaktigheterna äro jemförelsevis ganska obetydliga. Detta säger jag icke af någon egenkärlek för komitéen, jag säger det därför, att jag tror mig kunna försäkra kammaren, såsom jag förut försäkrat det för utskottet, att denna komité, sammansatt så som den var, gick till sitt arbete med de bästa afsigter och för att, så vidt ske kunde, ställa sig det komitéen af Kongl. Maj:t förelagda uppdraget så mycket som möjligt till efterrättelse. Jag kan i detta fall icke underlåta att för kammaren påpeka, att denna komité blifvit af regeringen sammansatt på det, så vidt jag kan finna, mest opartiska sätt. Komitéen bestod nemligen af 2 ledamöter från Första Kammaren, 3 från Andra Kammaren, 3 trafikchefer från enskilda jernvägar samt 2 öfverdirektörer från jernvägsstyrelsen, förutom en generaldirektör från ett annat embetsverk. Jag tror således, att inom komitéen fans ett gemensamt intresse att icke på något sätt störa statsjernvägarnes stora och betydelsefulla utveckling, på samma gång man såg till, att nöjaktig sparsamhet iaktogs utan att skada de enskilda jernvägarne och industrien.

Till min glädje har det också varit denna uppfattning, som gjort sig gällande i så väl den kongl. propositionen som statsutskottets betänkande, och jag tillbakavisar derigenom den beskyllningen, att komitéen i detta fall icke skulle hafva gjort hvad den bort göra för åstadkommande af ett godt förslag.

Herr Ölander: Jag anhåller endast att få återtaga mitt yrkande om bifall till motionen och förena mig i det förslag, hvilket herr von Stapelmohr senast framställt.

Herr Tamm, Hugo: Jag kan icke se, att det är möjligt att antaga denna motion, sådan den föreligger. Skola t. ex. Gestrkland och Helsingland, men icke Dalarna få del af löneförbättringen, eller skall hela Norrland vara med derom? Ingen bestämmelse i afseende på orten är gjord.

Vidare kan jag icke finna annat, än att motionen innehåller, att, derest en banvakt med godt vitsord tjänstgjort i Norrland under 15 år, men sedan flyttar derifrån till en lika dyr ort, så skall

det honom beviljade tilläggsarfvodet följa honom vid förflyttning till annan i afseende på lefnadskostnaderna likställd ort.

Jag tror, det är omöjligt att antaga denna motion, sådan den föreligger.

Ang. löne-
reglering för
personalen vid
statens jern-
vägar.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande del af den föreliggande punkten yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *von Stapelmohr*, att kammaren skulle bifalla densamma med följande tillägg: »att banvakt eller stationskarl, som med godt vitsord tjenstgjort femton år i Norrland, kan, om hans tjenstgöringsort är att anse såsom särdeles dyr ort, utöfver det för befattningen fastställda högsta arfvodesbeloppet erhålla ett tilläggsarfvode af sextio kronor för år, hvilket arfvode dock vid förflyttning till mindre dyr ort indrages».

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna VII—XIX.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och bankoutskottets den 1 och 3 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 10, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 7 i gällande instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

Om ändrad
lydelse af § 7
i instruktionen
för statsrevisorer-
na.

Herr Berg, Gustaf Axel: Uti den ifrågavarande motionen har föreslagits, att den pligt, som för närvarande åligger statsrevisorerna att, såsom det i instruktionen heter, »hålla tyst och förtegardt hvad enligt Riksdagens beslut eller ingångna aftal eller för öfrigt enligt sakens natur bör vara tyst rörande enskildes affärsförhållanden till kronan, riksbanken eller riksgäldskontoret», skulle utsträckas äfven till de vid revisionen biträdande; och utskottet har i den delen äfven obetingadt medgifvit nödvändigheten af »att statsrevisorernas biträden i lika mån, som revisorererna sjelfva, äro förbundna att hålla tyst och förtegardt, hvad till deras kannedom kommer angående statsrevisorernas förhandlingar». »Då emellertid» säger utskottet, »dessa biträden antagas af statsrevisorerna och dessa senare ega lemna alla föreskrifter i fråga om biträdenas tjenstgöring, finner utskottet det icke

Om ändrad
lydelse af § 7
i instruktionen
för statsrevisio-
rerna.
(Forts.)

vara erforderligt, att Riksdagen uti en instruktion, som är fastställd för statsrevisorerna, lemna särskilda bestämmelser i nu ifrågavarande afseende». Utskottet föreställer sig emellertid, att de revisorer, hvilka nästa gång sammanträda, måtte låta sig angeläget vara att i en särskild arbetsordning stadga en sådan tystnadspligt för dessa biträden, och utskottet hoppas, att om detta en gång sker, skola statsrevisorerna sedermera allt framgent iakttaga samma tillvägagångssätt.

Men en sådan anordning som den af utskottet här föreslagna är, såvidt jag kan förstå, icke fullt tillfredsställande, och den står dessutom alldeles bestämdt i strid med hvad som i enahanda hänseendet är i likartade fall stadgadt. Jag anhåller att i det hänseendet få åberopa ett stadgande, som Riksdagens kamrar för några få dagar sedan hafva enat sig om i fråga om det föreliggande föreslaget till banklag, der det i 37 § heter, »att bankofullmäktige, revisorer, ledamöter i afdelningskontorens styrelser, alla vid dem anstälde tjänstemän samt de personer, hvilka vid granskningen af riksbankens styrelse och förvaltning biträda Riksdagens revisorer skola doldt och förtegdadt hålla» o. s. v. Detta sista tillägg beträffande dem, som vid granskningen biträda, är tillkommet på grund af enskild motion i saken.

Vidare ber jag få erinra, huruledes uti det reglemente, hvilket Riksdagen 1896 antog för revisorerna vid Riksbankens afdelningskontor i orterna, gjordes en ändring i den förut gällande 4 §, hvarigenom denna tystnadspligt just ålades de vid revisionen biträdande. Saken ansågs så pass vigtig, att det var den enda förändring, som vidtoges i den förut gällande instruktionen, och det var således i detta fall *Riksdagen*, som stadgade denna pligt för de vid revisionen biträdande. Och ytterligare får jag erinra om, hurusom samma års Riksdag gjorde den förändring uti instruktionen för bankoutsittet, att denna tystnadspligt ålades jemväl utskottets kansli, såsom det der heter.

Såsom vi alla veta, sönderfaller statsrevisionen i 3 afdelningar, revisionen för statsverket, revisionen för riksgäldsverket och revisionen för riksbanken; hvar och en af dessa revisionsafdelningar har särskilda kansli, särskilda plena, särskilda protokoll och afgifver särskild revisionsberättelse.

Derest det föreliggande banklagsförslaget antages, komma Konungen och Riksdagen att gemensamt stadga en sådan tystnadspligt för de i revisionen af bankoverken biträdande; men i fråga om de biträdande vid revisionen af riksgäldsverket och statsverket, skulle, enligt utskottets förslag, det bero på statsrevisorerna för hvarje år, huruvida de ville för det året stadga en sådan pligt eller icke. Detta är, synes mig, en mycket stor inkonsequens; och en lika stor inkonsequens är det, att, då Riksdagen anser sig böra stadga en sådan pligt för de personer, som biträda vid revisionen af afdelningskontoren i landsorten, och för dem, som biträda vid Riksdagens bankoutsitt, Riksdagen icke då också anser nödigt att stadga enahanda

förpligtelse för de personer, hvilka deltaga i tvenne af statsrevisionens tre afdelningar. Det ser emellertid ut, som om Riksdagen i fjor tänkt på ett helt annat sätt; ty i den godkända motiveringen till bankoutskottets memorial n:o 10, angående ändring i instruktionen för revisorerna vid afdelningskontoren, säger utskottet: utskottet ansåg sig böra fästa uppmärksamheten derpå, att enahanda brist, som anmärkts beträffande revisorernas vid afdelningskontoren instruktion, äfven vidlåde instruktionen för riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken, men »att utskottet, i saknad af grundlagsenligt initiativ till förslag om ändringar i sistnämnda instruktion, icke vore i tillfälle att derutinnan göra någon framställning till Riksdagen».

Det torde väl vara för hvar och en alldeles påtagligt och klart, att denna tystnadspligt är fullt lika vigtig, då det gäller revisionen af riksgäldsverkets förvaltning, som då det gäller revisionen af bankoverkens förvaltning, och då det således icke kan finnas någon rimlig anledning, hvarför Riksdagen i ena fallet stipulerar betryggande garantier, men i de två andra fallen underlåter detta, vågar jag anhålla att få yrka bifall till motionärens förslag, som uti nu ifrågavarande hänseende innefattar ordalag, som återfinnas i den af mig nyss antydda, af Riksdagen antagna instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna.

Herr Tamm, Hugo: Ingen menniska nekar till, att icke tystnadspligt bör åligga äfven de tjänstemän och betjente, som äro anställda eller anställas vid ifrågavarande revision, och jag går fullkomligt in på rättigheten utaf att denna skyldighet för de biträden, hvilka äro, så att säga, på ordinarie stat, blifver stadgad uti den banklag, hvarom nu är fråga. Men frågan ställer sig något annorlunda enligt utskottets förmenande, uti föreliggande fall. Det är nemligen alldeles klart, att om man uti instruktionen rörande revisorerna skulle intaga någon bestämmelse uti ifrågavarande afseende, borde den snarare lyda så: revisorna förpligtas att tillhålla tjänstemän och betjente att förtiga detta. Ty i detta fall är det revisorerna, hvilka antaga de biträdande tjänstemännen samt afskeda dem och bestämma deras aflöning. Revisorerna hafva således i detta fall full bestämmanderätt öfver de vid revisionen biträdande och böra bära ansvaret för sitt val af dessa.

Då är helt enkelt frågan denna: är det rättare att ålägga tystnadspligten för tjänstemän och betjente i en instruktion för revisorerna än genom att upptaga denna skyldighet i den arbetsordning, som revisorerna sjelfva fastställa. Denna arbetsordnings fastställande förmodar jag tillgår på samma sätt nu som den tid, då jag var revisor, nemligen att vid hvarje begynnande revision uppläses arbetsordningen och man genomgår densamma från den ena revisionen till den andra.

Det är således emedan utskottet ansett, att detta åliggande för tjänstemännen och betjente kraftigast och mest effektivt göres af

*Om ändrad
lydelse af § 7
i instruktionen
för statsrevisorer-
na.*

(Forts.)

*Om ändrad
lydelse af § 7
i instruktionen
för statsrevisio-
rerna.*

(Forts.)

revisorerna sjelfva, som utskottet tillstyrkt den utväg, hvilken här är påpekad, och jag är för min del öfvertygad, att, så länge Riksdagen kan påräkna så energiska ordförande som den, hvilken nyss hade ordet, lär det icke slå fel, att ej tjenstemän och betjente vid den ifrågavarande revisionen vederbörligen åläggas denna pligt, och då kommer det, anser utskottet, från rätt håll, hvarför jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Boström, Filip: För min del anser jag, att de skäl, hvilka den förste talaren aufört för afslag å utskottets hemställan, voro synnerligen talande.

Han har fäst uppmärksamheten på, att i den redan antagna 37 § af det särskilda utskottets utlåtande angående banklagen blifvit tillagd en förpligtelse till tystnad för jemväl de personer, hvilka vid granskningen af bankoverket komma att biträda. Utskottet hade nemligen vid behandlingen af denna fråga funnit, att då Kongl. Maj:t föreslagit, att alla vid riksbanken anstälde tjenstemän skulle vara ålagda tystnadspligt, borde äfven detta utsträckas till de personer, hvilka tjenstgöra vid bankorevisionen. Då emellertid detta nu redan blifvit fastställt af båda kamrarna, och samma förhållande, som i afseende på tillsättningen af dessa tjenstemän är rådande, jemväl gäller för dem, hvilka användas såsom biträden vid revisionerna af stats- och riksgäldsverken, finner jag för min del alla skäl tala för, att, då man i ett fall stadgat en dylik tystnadspligt, man icke bör underlåta att i instruktionen för de båda andra revisionerna jemväl intaga bestämmelser i detta hänseende.

På dessa skäl yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare derpå, att kammaren med afslag å utskottets hemställan skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets den 1 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 11, i anledning af väckt motion om utredning i fråga om lämpligheten af uppförande af nytt riksbankshus å Helgeandsholmen m. m., biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och bankoutskottets den 1 och 3 innevarande maj bordlagda memorial n:o 12, i anledning af

fullmäktiges i riksbanken och riksgäldskontoret framställning angående inmurande af grundsten i riksdagshusbyggnaden på Helgeandsholmen.

Herr Treffenberg: Det kan naturligtvis icke falla mig in att spilla många ord och ännu mindre något yrkande på den ceremonialfråga, på hvilken utskottet här bjuder oss, men jag anser mig icke kunna underlåta att uttala den mening, att, då det icke lär vara utskottet obekant, att många ledamöter af denna kammare med djupaste grämlse erfarit, att i trots af itererade ansträngningar det icke lyckats oss intransigenter, om jag så får säga, att få bort riksbbyggnaderna från sjelfva Helgeandsholmen, liksom det lyckats för herr Björnstjerna, som står här midt emot mig att få bort åtminstone »den förskräckliga kupolen» från sjelfva riksdagshuset, så hade det varit önskligt, om utskottet kunnat uttänka någon mindre pompös och för oss — eller åtminstone för mig — mindre påkostade form för firandet af denna invigningsfest. Mig synes, att det kunde måhända hafva varit tillfyllestgörande, om man anmodat herrar talmän i Riksdagens båda kamrar att tillkännagifva, att för en hvar af Riksdagens ledamöter, som sådant önskade, tillfälle vore beredt att öfvervara denna fest. För min egen del och oakadt jag nog samt vet, att »det är ej nog att vara hängd, man skall ock bödig vara», skall jag tillåta mig förbereda kammarens ärade talman — eller, i händelse af förfall för honom, dess vice talman — på sannolikheten, för att icke säga vissheten, derom, att jag skall använda den tid, som ännu återstår före invigningsfesten, till att anstränga mig för att hitta på någon förevändning af beskaffenhet att kunna förmå talmannen att för den dagen bevilja mig »ledighet från riksdagsgöromålen».

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll utskottets i föreliggande memorial gjorda hemställan.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 1 och 3 i denna månad bordlagda memorial:

n:o 11, i fråga om åtgärder för beredande af egna bankbyggnader åt vissa afdelningskontor af riksbanken, och

n:o 12, med anledning af gjord framställning om ålderstillägg åt verkmästaren vid Tumba bruk,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Föredrogs å nyo särskilda utskottets den 1 och 3 innevarande månad bordlagda memorial n:o 3, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa delar af den i utskottets utlåtande n:o 1, första punkten, föreslagna lag för Sveriges riksbank.

Ang. högtidlighållande af grundstenens nedläggande i det under byggnad varande riksdagshuset.

Sammanjemkningsförslag beträffande lag för Sveriges riksbank.

Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.

(Forts.)

Herr Lemau: Det finnes tillfällen, då det till äfventyrs kan vara ett fel att tala, men då det säkert är ett brott att tiga. Ett sådant tillfälle synes mig nu föreligga, då denna för vårt land så ytterst viktiga och betydelsefulla fråga skall afgöras.

Jag har begärt ordet, därför att jag för min del icke kan gå med på detta sammanjemkningsförslag. Jag har icke någon anmärkning att framställa mot utskottet, som ju varit pliktigt att framlägga ett sammanjemkningsförslag, men jag har så mycket mera att anmärka mot sjelfva förslaget. Enligt mitt förmenande har nemligen redan det förslag, som förut antagits af denna kammare, varit, om jag så får säga, så evasivt, att det fört den blifvande centralbanken till den yttersta gränsen af svaghet. Skulle man nu gå ännu längre och ingå på det föreliggande sammanjemkningsförslaget, så skulle man, enligt min åsigt, få en centralbank, som blefve så svag, att man icke kunde stå till ansvars därför. Man har visserligen ofta sagt, att det bästa är en fiende till det goda. Men jag anser, att detta förslag icke är godt, utan rent af dåligt, och vid sådant förhållande synes det mig vara bättre att behålla det gamla goda, som vi hafva, än att taga det nya dåliga. Det har gått i denna fråga såsom i så många andra, att det nemligen alltid skall kompromissas: den ena kammaren skall böja sig för den andras beslut, och så får man slutligen en lag eller ett beslut, som egentligen icke tillfredsställer någon. Det är på samma sätt som t. ex. vid en gatuaneläggning, när en vill hafva en smal farväg om 20 meters bredd, medan en annan vill hafva en stor aveny om 40 meter; så sammanjemkas det, och man får en 30 meter bred gata, hvarmed ingendera parten är nöjd. Så har det också gått i detta fall. Man kan visserligen invända, att man lätt kan få ändringar sedan. Men det har ofta visat sig, huru svårt det är att få några ändringar, sedan en lag väl blifvit antagen; det visade sig senast, då vi här-omdagen diskuterade väglagen, hvilken tillkommit genom en kompromiss och som af nästan samtliga talare erkändes vara i många afseenden olyckligt affattad; men det oaktadt hette det, att det var för tidigt att komma med några ändringsförslag.

Den hufvudanmärkning, som jag har att framställa, rör det, som jag anser vara de svagaste beståndsdelarne i denna lag, hvilka innefattas i 13 och 16 §§, särskildt i den 13 §, hvarest borgenlånerna komma in, äfvensom dessa afbetalningslån, som aldrig bort finnas, men som nu äro höjda, så att de kunna stiga ända till 25 procent af bankens grundfond. Jag betvivlar, att, om icke frågan varit af politisk art, någon enda i bankverksamhet förfaren person skulle kunna våga påstå, att denna låneform anstår och egnar sig för en centralbank. Jag anser icke heller, att den i 16 § — fastän inskränkt — medgifna inlåningsrörelsen tillkommer en centralbank. Äfven detta stadgande är således enligt min åsigt en svaghet.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan inskränker

mig till att yrka, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, måtte vidhålla sitt förut fattade beslut i frågan.

*Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.*

(Forts.)

Herr Falk: Då jag för blott några dagar sedan hade tillfälle att, då särskilda utskottets betänkande n:o 1 föredrogs för kammaren, temligen utförligt redogöra för mina betänkligheter rörande de viktigaste delarne af det föreliggande banklagsförslaget, så kan jag nu inskränka mig till att i hufvudsak hänvisa till hvad jag då hade äran anföra. Jag vill emellertid erinra derom, att Kongl. Maj:ts förslag till lag för Sveriges riksbank icke kan anses hafva blifvit af särskilda utskottet förbättradt. Jag medgifver dock, att *en* förbättring har af utskottet vidtagits, nemligen den, att utskottet föreslagit, att sedelutgifningsrätten utöfver metalliska kassan skulle höjas från 90 millioner till 100 millioner; och — vare det sagt i förbigående — då denna ökning synes grundad på fullmäktiges i riksbanken utlåtande i frågan, så tyckes detta bevisa, att fullmäktige ansett, att 90 millioner vore otillräckligt. Huruvida nu utsträckningen af sedelutgifningsrätten till 100 millioner skall komma att motsvara behofvet, är en sak, som framtiden får utvisa: för min del tror jag det icke. En bestämd försämring innebär deremot de af utskottet förslagna bestämmelserna i 13, 16, 27 och 38 §§, eller just de paragrafer, som varit föremål för sammanjemkning; och den förnyade upplaga af riksbanksförslaget, som i detta sammanjemkningsförslag föreligger, kan näppeligen betecknas såsom en förbättrad upplaga af detsamma. Det har gått alldeles så, som man hade anledning befara, att nemligen vid sammanjemkningen Första Kammarens mening skulle få maka åt sig och draga det kortaste strået. Jag vill emellertid icke ingå i någon kritik af dessa ändringsförslag: den föregående talaren har redan delvis gjort det, och andra komma kanske att fullborda granskningen. Jag skall därför afstå derifrån och endast yttra några få ord i största allmänhet.

För ett par veckor sedan talades i denna kammare åtskilligt i strategi. Det framhölls då med mycken styrka, att vid strategiska operationer vore det af största betydelse, att det finnes en fast punkt såsom stöd för dessa operationer. Detta är, om jag så får säga, ett axiom inom krigsvetenskapen; men jag tror, att man skulle kunna uppställa den satsen, att det äfven på det *finansiella* området är af vikt, att det finnes en fast punkt till stöd för landets industri och affärlif, och att likasom stödjepunkten vid de strategiska operationerna måste hafva en så oomtvistlig styrka, att den ingifver förtroende hos armén, och att denna med visshet kan påräkna att derifrån varda försedd med alla förnödenheter af lifsmedel, vapen, ammunition m. m., på samma sätt måste äfven på det finansiella området den nödvändiga stödjepunkten hafva en sådan fasthet och styrka, att den ingifver obetingadt förtroende hos idkare af handel, industri och näringar, hos affärsmän och befolkningar i sin helhet, så att intet tvifvel råder derom, att man såväl under betryckta för-

Sammanjemk-
ningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.
(Forts.)

hållanden som i lugna dagar derstädes kan påräkna stöd i finansielt hänseende. Det var ju meningen, att den nya riksbanken skulle blifva en sådan fast punkt i finansielt hänseende, och det är också ur denna synpunkt, man ansåg sig hafva anledning kalla den en *centralbank*. Men jag hemställer nu, huruvida riksbanken, med den organisation, hvartill detta sammanjemkningsförslag utgör slutstenen, kan sägas vara en sådan finansiell stödjepunkt. Hvarom jag här har talat, och huruvida denna »centralbank» verkligen kan sägas motsvara de anspråk, som på en sådan kunna och böra ställas? Jag vill icke i vidsträcktare mån ingå på besvarandet af denna fråga än att säga, att för så vidt man fattar benämningen *centralbank* i samma mening som densamma eger i de stora kulturländerna, så måste frågan besvaras nekande. Den oro, som förspörjes inom affärskretsar i vårt land — en oro, som framträder starkare, i samma mån som sista akten i banklagsfrågan närmar sig — denna oro synes mig äfven vittna derom, att den banklag, som nu föreligger till afgörande, icke uppbäres af det förtroende, som vore önskligt, då fråga är om grunderna för en statsinstitution af den utomordentliga vikt som den nya riksbanken.

Jag ber nu blott att få säga några ord om öfvergångsstadgan- den i 41 §. Herrarne veta alltför väl, att Kongl. Maj:t har ifrågasatt, att de enskilda bankerna skulle afstå från sin sedelutgifningsrätt och förbinda sig att under en tid af tio år bibehålla sina nuvarande afdelningskontor, och såsom compensation härför erbjudes dem att i riksbanken få begagna kreditiv till samma belopp, som deras utelöpande sedlar utgjorde den 1 januari 1896, eller i rundt tal 60 millioner kronor. Detta under de första fem åren; under den andra femårsperioden skulle de medgifvas en rediskonteringsrätt till 60 procent af detta belopp, eller i rundt tal 36 millioner. Utskottet har nu vid sammanjemkningen föreslagit, att den af Kongl. Maj:t föreslagna kreditivrätten af 60 millioner skulle nedsättas till 30 millioner, men att deremot de enskilda bankerna skulle under den första femårsperioden åtnjuta rediskonteringsrätt till samma belopp, eller 30 millioner, hvilken rätt under den andra femårsperioden skulle nedsättas till 40 % af det belopp, deras utelöpande sedlar utgjorde den 1 januari 1896, eller i rundt tal 24 millioner. Resultatet är sålunda det, att de enskilda bankerna skulle, i utbyte mot den kassatillgång, som de nu hafva i sin sedelutgifningsrätt — den 1 januari 1896 uppgående till i rundt tal 80 millioner — få begagna kreditiv i riksbanken till belopp af 30 millioner, hvarjemte den rediskonteringsrätt, som redan nu är dem medgifven, skulle under den första femårsperioden ökas till 30 millioner för att under den senare nedsättas till 24 millioner. Det är att märka, att, såsom jag sade, redan nu finnes för de enskilda bankerna en sådan rediskonteringsrätt medgifven i riksbanken. Denna rediskonteringsrätt, som, om jag minnes riktigt, förlidet år var medgifven till ett belopp af omkring 18 millioner, omfattade likväl äfven några af

aktiebankerna. Frågan blir nu den: skola de enskilda bankerna antaga de nu erbjudna villkoren? Härpå kan jag naturligtvis icke gifva något svar, och detta så mycket mindre, som jag hvarken är eller någonsin varit delegare i någon privatbank. Men det förefaller mig osannolikt, att de skulle vilja eller ens kunna ingå på dylika villkor, och om denna förmodan är riktig, komma de naturligtvis att bibehålla sin sedelutgifningsrätt, och i sådant fall förfelas ju ett bland de hufvudsakligaste målen med denna banklag, eller att riksbanken skulle bli ensam sedelutgifvande. Jag skall emellertid icke vidare beröra detta ämne.

Då jag förra gången hade ordet i denna fråga, ansåg jag mig icke böra framställa något yrkande. Jag vägrade då mot hvarandra förslagens brister och dess förtjenster, och jag hyste då någon tvekan, huruvida det för landets bästa vore fördelaktigare att antaga förslaget eller ej. Jag hyste, som sagdt, då någon tvekan; men jag får bekänna, att genom detta sammanjemkningsförslag är min tvekan häfd, och om jag nu icke gör något yrkande om afslag, så beror det derpå, att jag har anledning att tro, att under diskussionen ett annat yrkande kommer att göras, som jag kan instämma i. Jag har således för ögonblicket icke något yrkande att göra.

Herr Forssell: Icke heller jag är fullt belåten med den sammanjemkning, som här är föreslagen. Jag anser för min personliga del, att man icke gjort utbytet riktigt klokt. Det hade, enligt mitt förmenande, varit bättre, om man, då sammanjemkning skulle ske på så sätt, att den ena kammaren finge rätt i en punkt och den andra i en annan, hade gjort en sådan sammanställning af bestämmelserna i 13 och 16 §§, att rätten att emottaga deposition mot ränta bibehållits åt riksbanken, och deremot rättigheten att utlemna lån mot namnsäkerhet hade alldeles borttagits. Denna min uppfattning stöder sig på de grunder, som jag anförde vid förra sammanträdet. Man behöfver nemligen, enligt min åsigt, icke förbjuda riksbanken att emottaga depositioner mot ränta, därför att sådant förbjuder sig sjelft, sedan riksbanken en gång fått monopol på sedelutgifningen. Det är öfverflödigt att meddela ett sådant förbud, därför att det icke finnes något lefvande intresse, som framdrifver en dylik lånerörelse. Om det åter någon gång vid utomordentliga tillfällen skulle inträffa, att riksbanken verkligen behöfde draga till sig depositioner genom att gifva ränta derpå, om, säger jag, något dylikt skulle inträffa — och sådant är icke alldeles otänkbart — då vore det icke ur vägen att hafva denna rätt kvar.

Deremot borde man visserligen förbjuda utlemnandet af lån mot namnsäkerhet, därför att detta kreditbruk är skadligt och således allra minst bör af en riksbank uppmuntras; man behöfver också förbjuda detta slag af lånerörelse, därför att det finnes ett lefvande intresse, nemligen låntagarnes, som framdrifver det och nödgar riksbanken att utlemna sådana lån, om de äro tillättna. Sålunda hade

Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.
(Forts.)

Sammanjemk-
ningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.

(Forts.)

det, enligt mitt förmenande, varit för riksbanken vida förmånligare, om man hade förbjudit det, man nu tillåtit, och tillåtit det, man nu förbjudit.

Men, mine herrar, med denna anmärkning stannar jag, och vill alldeles icke gå fram till den slutsats, som här dragits af åtskilliga talare. Jag kan icke se något rimligt skäl för att derifrån komma till ett yrkande om afslag å sammanjemkningen. Det finnes de, som säga oss, att kompromisser äro fördömliga, därför att vid kompromiss ingendera parten får fullkomligt rätt. Men de förbise, att i det praktiska politiska lifvet är kompromissen en absolut nödvändighet. Det är på den vägen, som nästan all lagstiftning, af hvilken olika intressen äro berörda, måste gå fram, och man får vara tacksam, om derigenom varder vunnet åtminstone ett jemförelsevis godt resultat; längre kommer man sällan i vår ofullkomliga värld.

Det har vidare sagts, att med de bestämmelser, som nu ifrågasatts, blir riksbanken icke den ypperliga centralbank, som man förspogat och utlofvat sig sjelf och andra, och att förslaget därför icke bör antagas. Jag ställer mig på en helt annan ståndpunkt och frågar: varder riksbanken genom den lag, som nu är i fråga att antagas, förstärkt, eller varder den försvagad? Varder dess ställning såsom centralbank — mine herrar, den *är* redan en centralbank! — förbättrad eller försämrad? Och jag kan omöjligt derpå svara annat, än: dess ställning varder obestridligen förbättrad och icke försämrad. Åtskilliga af de kreditbruk, som jag icke kan gilla och som redan nu finnas i riksbanken, äro bibehållna; det är sant. Deri ligger dock ingen försämring: det är bibehållande af *status quo*. Åtskilliga förbättringar, som man gerna skulle hafva sett införda, äro tills vidare uteslutna; det gifver oss ett mål att arbeta för i framtida lagstiftning. Men det bästa är qvar, att man fått en *lag för Sveriges riksbank*. Man får en lag, som gör alla de för dess tillvaro och verksamhet konstitutiva bestämmelserna beroende icke på den förseglade sedeln vid en gemensam votering, utan på samverkan af båda kamrarne och Kongl. Maj:t, och så långt jag minnes tillbaka, har man i alla bankkretsar, bland alla sakkunniga framhållit såsom den väsentligaste bristen hos Sveriges riksbank såsom centralbank, att man icke kunde veta, huruvida icke de vigtigaste af de bestämmelser, som reglera denna banks verksamhet, en vacker dag skulle kunna af obetänksamhet eller partisinne kastas om kull genom den förseglade sedeln vid en gemensam omröstning. Nu frågar jag: när vi stå så nära den önskade förbättringen, att nemligen grundvalen varder fast, så fast, som den kan läggas i Sveriges rike, stå vi då till svars, om vi förkasta denna lag, därför att vi icke kunna få den alldeles så idealisk, som vi skulle vilja? Äfven om den nya lagen innehölle ett mindre antal förbättringar af nu gällande bestämmelserna, än den nu innehåller, skulle jag dock säga: låtom oss tacksamt antaga lagen, ty sedan vi en gång fått förhållandena stadgade genom en lag, kunna de åtminstone icke så

lätt blifva sämre, än de nu äro, men kunna visserligen framdeles blifva bättre. Sedan kommer härtill något, som icke alldeles bör lemnas ur räkningen, och det är riksbankens sedelmonopol. Nu ber jag att få aflägga den bekännelsen, att jag personligen icke är någon entusiast för riksbankens sedelmonopol. Jag tillåter mig att personligen stå kvar på den ståndpunkt, jag intog åren 1878 och 1879. Jag tror, att det hade varit bäst för bankväsendet i allmänhet, tillräckligt betryggande för riksbanken, och ganska förmånligt för de enskilda bankerna, om man, just såsom 1879 sattes i fråga, icke hade rört vid något annat än vid de enskilda bankernas småsedlar. Men det är klart, att sedan de enskilda bankernas egna målsmän högljudt och eftertryckligt förklarar, att riksbankens monopol är målet för alla våra sträfvanen på banklagstiftningens område och ett vilkor för den allmänna rörelsens och riksbankens säkerhet, så var gärdet också uppgifvet, och det har dädanefters icke längre funnits den allra ringaste utsigt att åvägbringa en reform af vårt bankväsen i det mera moderata syftet, att de enskilda bankerna skulle få behålla de större och afstå från de smärre sedelvalörerna.

*Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.
(Forts.)*

För min del kan jag ju också icke neka till, att om det ock icke är en nödvändighet för riksbanken att hafva sedelmonopol, så kan dock monopolet bereda banken en ganska stor fördel. Om ock monopolet icke är ett oundgängligt vilkor för dess trygghet, så gifver det dock riksbanken större trygghet, än den den förut egt, större lätthet att beherska penningmarknaden, än den förut egt. Och då frågar jag: hvarför skulle den, som säger sig framför allt annat ifrå för riksbankens säkerhet och styrka såsom centralbank — hvarför skulle han förkasta det nu föreliggande förslaget, som dock bereder banken utsigt att vinna just den säkerhet och styrka och bekvämlighet, som följer af ett sedelmonopol? Ställer man sig på riksbankens ståndpunkt, är det mig ofattligt, huru man nu utan vidare kan förkasta denna möjlighet endast därför att i lagen bibehålles ett kreditbruk, som visserligen är dåligt, men som riksbanken har använt i århundraden och — hvad man än i öfrigt må säga om detsamma — hvarpå riksbanken sällan eller aldrig har förlorat nämnvärda belopp.

Slutligen hafva här — under åberopande af ett föregående yttrande i samma rigtning — framstälts allvarliga anmärkningar mot den nya banklagens bestämmelser om riksbankens sedelutgifning och förhållandet mellan sedelutgifningen och den metalliska kassan. Jag vill icke ingå i något vidlyftigt svar på dessa anmärkningar. Jag tillåter mig blott såsom min öfvertygelse uttala, att de bero på ett missförstånd. Den värde talaren har såsom en bättre utväg förordat, att den metalliska kassans belopp skulle fastställas i visst procentförhållande till sedelstocken. Jag tror, att en dylik bestämmelse skulle vida sämre motsvara berättigade anspråk på centralbankens säkerhet, hvilken fordrar, att den metalliska kassan växer progressivt i förhållande till sedelutgifningens tillväxt. Det kan vara tillräck-

Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.

(Forts.)

ligt för en sedelstock å 100 millioner, att dess metalliska betäckning uppgår till 33 procent, men deraf följer alls icke, att 67 millioner äro tillräcklig metallisk betäckning för en sedelstock å 200 millioner. Den metalliska betäckningen skall väsentligen proportioneras efter den sedelmassa, som öfverskrider den stora allmänhetens normala behof af sedlar. Från denna punkt, som hos oss utgör 80 millioner, skall man utgå, och i samma mån som denna punkt öfverskrides, hör den metalliska kassan utgöra en större procent af de obetäckta sedlarne. Detta är iakttaget i den kongl. propositionen och i det af bankkomitén utarbetade förslaget, och detta system är långt bättre än det betäckningssystem, som den nämnde talaren förordat. — Jag antog, att man ur denna synpunkt icke skulle hafva något mot förslaget att anmärka.

På grund af hvad jag nu anfört och då jag icke tror, att den stora oro för centralbanken, om hvilken den siste talaren yttrade sig, egentligen är allmän, utan är fullt öfvertygad derom, att den är mycket begränsad och egentligen kommer från ett enda håll, tillåter jag mig yrka bifall till sammanjemkningsförslaget.

Herr Törneblad: Jag behöfver icke vara mångordig, då den föregående talaren så fullständigt har utvecklat de skäl, som tala för, att kammaren i dag måtte antaga sammanjemkningsförslaget. Liksom han vill jag endast ytterligare framhålla, att riksbanken redan nu har uppgift såsom ett slags centralbank, jag säger *ett slags* centralbank. Den har att bibehålla det inländska myntet vid dess rätta värde. Det är genom dess lucka, som betalningarna till utlandet gå, och det är således ytterst på riksbankens soliditet, som det allmänna penningväsendet i landet hvilat. Hvarför kan riksbanken under nuvarande förhållanden icke fylla denna uppgift med sådan kraft som önskligt vore? Jo, det beror på två omständigheter. Den ena: att riksbanken icke är ensam herre öfver rörelsemedlet, ett ytterst viktigt vilkor just för uppehållandet af myntvärdet och regleringen af penningväsendet. Den andra omständigheten är, att grunderna för riksbankens verksamhet med några få undantag äro fastställda i ett reglemente, som stiftas af Riksdagen, och som kan blifva stiftadt på grund af en gemensam votering och en ringa röstöfverigt. Om nu dessa båda omständigheter, som inverka, åtminstone kunna iverka förlamande på riksbankens kraft, blifva häfda genom den nya lagen, så har banken, såsom nyss här betonades, vunnit betydligt i styrka, och i jemförelse med den styrka, som sålunda skulle vinnas, äro de olägenheter, med hvilka detta sammanjemkningsförslag, såsom hvarje dylikt förslag måste vara, är behäftadt, af försvinnande betydelse. Jag skall be att i afseende derpå få anmärka, att, om borgenslånen hafva blifvit bibehållna, behöfver det icke innefatta någon verklig fara. För min del skulle jag, såsom jag förra gången hade tillfälle att uttala, hafva önskat, att de icke hade blifvit bibehållna i lagen, men faran deraf anser

jag icke vara så stor, att den bör förhindra lagens antagande. Ty, såsom jag då nämnde, borgenslånen hafva så småningom förminskats till sitt belopp, dels därför att denna låneform icke är så omtyckt numera, som den varit förr, och dels därför att fullmäktige hafva låtit sig angeläget vara, att icke annat än mer undantagsvis godkänna löpande förskrifningar såsom pant. Huru angelägna fullmäktige i nämnda hänseende varit, det kunna kammarens ledamöter bäst bedöma deraf, att vid riksbankens hufvudkontor med dess stora lånereelse berörda låneform icke representerar ett belopp af ens 200,000 kronor. Och det är icke antagligt, att den skall tillväxa i framtiden.

*Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.
(Forts.)*

Hvad afbetalningslånen beträffar, har visserligen fonden för dessa lån blifvit ökad med en half million — den utgör nemligen 12 millioner —, men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att när som helst kan, efter nuvarande lagstiftning, denna fond ökas till 15, 20, ja, 25 millioner. Deremot är i den nya lagen en gräns satt, framför allt på ett mycket kraftigt sätt, genom sammanjemkningsförslaget, i det att afbetalningslånefonden blifvit bestämd i visst förhållande till grundfonden, nemligen till en fjerdedel deraf. Nå, då säger någon: om grundfonden ökas, ökas också afbetalningsfonden. Ja, men grundfondens ökning beror på beslut af Andra Kammaren, Första Kammaren och Kongl. Maj:t, och deraf beror afbetalningsfondens ökning. Så är icke förhållandet nu. Nu är det de båda kamrarna, som bestämma ökningen genom gemensam votering, hvilket icke efter den föreslagna lagen kan ega rum i fråga om afbetalningslånefonden, ty hvilkendera kammaren som helst har i det fallet absolut vetorätt. Således är det en styrka, som genom den nya lagen vunnits i fråga om afbetalningslånen, och icke en svaghet, om man icke räknar såsom en svaghet att fonden blifvit ökad med 500,000 kronor, hvilket visserligen någon kan anse mycket ledsamt, men hvarmed man får tåla sig.

Hvad beträffar inlåningen, var ju helt naturligt, att då Andra Kammaren medgifvit inlåning mot ränta både på giro och deposition, man vid sammanjemkningen skulle ställa sig på den ståndpunkten, att man tog bort det ena. Hvilketdera? Ja, derom kan tvistas. Men den undantagsförmån, som är medgifven vissa firmor, som diskontera i riksbanken, att få åtnjuta giroränta är af ringa betydelse. Dels bestämma fullmäktige räntesatsen, och dels torde det hända och händer, att firmorna icke i allmänhet äro så synnerligen angelägna om att begagna sig af denna förmån. Min erfarenhet säger mig, att de diskonterande firmorna icke hålla så synnerligen mycket på giroräkningen, och för närvarande gifver icke riksbanken åt någon annat än i undantagsfall giroräkning med ränta å högre belopp än 25,000 kronor. Undantagen äro så få, att man knappt behöfver tala om dem. Detta är under närvarande förhållanden, och icke lär det blifva sämre i framtiden.

Sammanjem-
ningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.

(Forts.)

Hvad beträffar öfvergångsstadgandena, vill jag, då det talas om den rediskonteringsrätt, som bankerna, både de enskilda sedelutgivande bankerna och vissa aktiebanker, nu ega i riksbanken, anmärka, att någon sådan rätt icke finnes. Det är endast en förmån, som beviljas för hvarje gång och som kan tagas bort, när helst fullmäktige finna det med riksbankens fördel förenligt och påkalladt af omständigheternas kraf. Nu skulle de enskilda bankerna få rätt till rediskontering mot lägre diskonto och skulle få denna rätt intill ett belopp, från och med år 1904, af omkring 24 millioner. Gerna skulle jag hafva sett, om denna rediskonteringsrätt hade kunnat bibehållas vid omkring 36 millioner, men då Andra Kammaren hade helt och hållet borttagit punkten om de 60 procenten ur förslaget, kan man icke säga annat, än att det är tillmötesgående af denna kammars ledamöter att medgifva en rediskonteringsrätt till 40 procent, således icke hälften utan två tredjedelar af den ursprungligen föreslagna.

Hvad beträffar rätten till kreditiv och rediskontering under det första skedet, så står det i bankernas goda skön att bibehålla sina sedlar och afstå från sin rätt i berörda hänseenden. Finna bankerna, att denna förmån är för liten, behålla de sina sedlar, och det är icke värre än att vi under 5 år få dragas med dem. Men under dessa 5 år har riksbanken att utföva sin verksamhet, fäst genom lag, och derpå ligger en stor vikt. Det är om lagfästandet af grundvalen för riksbankens verksamhet, vi förhandla, och mycket illa vore, om Riksdagen ville sätta sig emot ett sådant lagfästande, hvilket äfven med de olägenheter, som förslaget eger, har så stort värde för penningväsendet i landet, att man bör väl betänka sig, innan man påtager sig ansvaret för att förhindra detsamma. — Jag yrkar bifall till förslaget.

Herr Dahlberg: Jag hade mot flere af det ursprungliga lagförslagets paragrafer vissa betänkligheter. Dessa betänkligheter hafva emellertid dels genom omsorgsfullt studium dels ock på annat sätt blifvit i väsentlig mån modifierade. Fortfarande måste jag likväl beklaga, att 13 § är delvis af en lydelse, som förefaller mig minst sagdt betänklig. Moment d) innehåller:

»beviljande på högst tolf månader af kassakreditiv och kredit i löpande räkning mot pant af obligationer, aktier eller i fast egendom in-tecknade skuldebref eller ock mot säkerhet af borgen såsom för egen skuld.»

Sista delen af paragrafen innehåller:

»Derjemte må riksbanken utlemna lån mot förbindelse till återbetalning på vissa bestämda tider (afbetalningslån) samt mot säkerhet som i moment d) sägs.» Här af följer, att — om jag icke räknat miste — tillsammans 27 $\frac{1}{2}$ millioner kronor kunna utlånas mot borgen. Jag förstår mycket väl, att sådant aldrig kommer att i praktiken existera, men jag förstår också, att på samma gång, som lagförslaget har lemnat ett så stort utrymme åt just lån mot borgen,

är det säkert, att särskildt under tider af starkt betryck, bankens styresmän skola få svårt att hålla stånd mot anloppet från borgenslånetagare. — Det är hufvudsakligen dessa betänkligheter beträffande den stora summa, hvilken blifvit inrymd åt borgenslånen, som jag velat hafva uttalad till protokollet, men jag skall för närvarande icke framställa något yrkande.

*Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.*

(Forts.)

Herr Alin: Då man läser utskottets yttrande och kommer till sammanjemkningen i fråga om 27 och 38 §§, blir man till en början litet öfverraskad öfver att utskottet har kunnat föreslå kamrarne att qvitta med hvarandra på det sätt, som der är föreslaget, i det att den ena saken gäller arfvode åt fullmäktiges ordförande och den andra Kongl. Maj:ts rätt i fråga om reglementet. Dessa saker stå emellertid i ett visst inre samband med hvarandra, i det att begge i verkligheten röra den ställning, som Kongl. Maj:t genom den nu ifrågasatta ändringen skulle erhålla beträffande riksbanken. De konstitutionella ändringar i fråga om Kongl. Maj:ts ställning till riksbanken, som skulle införas, afse ju dels att Kongl. Maj:t skulle få del i riksbankens styrelse genom rätten att tillsätta fullmäktiges ordförande, dels att Kongl. Maj:t skulle få rätt att med Riksdagen deltaga i lagstiftningen för riksbanken. I begge afseendena har det förslag, som kommit från Kongl. Maj:t, blifvit försvagadt. Med afseende å ordförandens arfvode yttrade chefen för finansdepartementet i motiveringen till förslaget förra året, att »då det lär vara af vigt att ordföranden tillförsäkras ett arfvode, så pass rundligt, att det med fog kan begäras, att den hufvudsakliga delen af hans verksamhet egnas åt riksbankens administration», så föreslår han, att arfvodet för ordföranden skulle sättas en half gång högre än för hvar och en af de öfriga fullmäktige. Häri skall göras den ändringen, att arfvodet skall sättas lika för ordföranden som för hvar och en af öfrige fullmäktige. I det fallet föreligger således ett försvagande af ordförandens ställning. Men viktigare är utau tvifvel den ändring, utskottet föreslagit, att kammaren skall vidtaga i sitt beslut under 38 § rörande Kongl. Maj:ts rätt öfver reglementet. Såsom I. mine herrar, väl känna, föreslog Kongl. Maj:t den bestämmelse i 38 §, att reglementet utfärdas af Kongl. Maj:t, så vidt detsamma icke är stridande mot den af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt stiftade lagen. Denna bestämmelse har nu utskottet föreslagit måtte utbytas mot den bestämmelsen, att reglementet »skall upprättas i så noggrann öfverensstämmelse med hvad i denna lag är stadgadt, att i detsamma icke får intagas någon bestämmelse, som är mot lagen stridande», d. v. s. den rätt till kontroll öfver att Riksdagen icke genom sin rätt att bestämma reglementet ändrar den af Kongl. Maj:t och Riksdagen gemensamt stiftade lagen, som tillagts Kongl. Maj:t enligt dess förslag, föreslår utskottet skola från Kongl. Maj:t borttagas. Denna förändring synes mig vara af beskaffenhet att kunna medföra följder, som i ganska väsentlig mån kunna förringa

Sammanjemk-
ningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.
(Forts.)

den fördel, som man, enligt hvad särskildt herr Forssell betonade, skulle vinna genom den ifrågavarande lagen. Det kan ju lätt hända, att vare sig oafsigtligt eller, under upprörda tider, afsigtligt reglementet ändras på sådant sätt, att deri intages en bestämmelse, som medför en väsentlig förändring i lagen, och något sådant kan Kongl. Maj:t, som med Riksdagen deltagit i lagens stiftande, icke hindra. Nu säger man, att detta betyder icke så mycket, då redan i nu gällande banklag af år 1830 finnes en motsvarande bestämmelse. Det skälet synes mig icke vara af synnerlig betydelse, då lagen af år 1830 är af så ringa omfattning i jemförelse med den, som nu skulle komma till stånd, i följd hvaraf den icke på något sätt erbjuder de tillfällen och de frestelser, som den nu föreslagna lagen erbjuder Riksdagen att vid sin reglementariska lagstiftning gå in på lagens område. Detta kan så mycket lättare inträffa, som, enligt hvad jag tror, det kan uppvisas, att redan med afseende på en bestämmelse i den nu gällande lagen, reglementet har kommit i kollision med lagen. Jag tror nemligen, att detta framgår af en jemförelse mellan 4 § i lagen och 4 § i nu gällande reglemente.

De betänkligheter gent emot den ifrågasatta förändringen, som jag nu framhållit, framhöllos förra gången, förslaget var före, af chefen för justitiedepartementet och en af utskottets ledamöter, herr Moberg. Gent emot dem framhöll herr Törnebladh, huruledes i en sådan bestämmelse, som Kongl. Maj:t föreslagit, skulle ligga fröet till svåra konstitutionella konflikter, och huruledes en bestämmelse, sådan som den af utskottet föreslagna, icke skulle medföra någon synnerlig fara, då man i ordningsföreskrifterna rörande ärendenas behandling i Riksdagen hade tillräcklig garanti mot ett ingrepp från Riksdagens sida i Kongl. Maj:ts och Riksdagens gemensamma lagstiftningsmyndighet. Det är alldeles gifvet, att, då två konstitutionella magter skola röra sig på samma område, konstitutionella konflikter skola kunna uppstå. Hvad angår de konstitutionella konflikter, som nu skulle uppstå, i fall Kongl. Maj:t missbrukade sin magt att kontrollera, att icke reglementet innehölle bestämmelser, som stodo i strid med lagen, så har Riksdagen sin rätt att utkräva ansvar af de Konungens rådgifvare, som tillstyrkt Kongl. Maj:ts åtgärd. Men för den händelse åter, att Riksdagen skulle begagna sin rätt att stifta reglementet på ett sådant sätt, att det ginge in på lagens område, så frågar jag, huru det skulle kunna rättas från Kongl. Maj:ts sida, och huruvida icke på det sättet uppkomme konstitutionella konflikter, som verkligen vore olösliga.

Herr Törnebladh yttrade, att sådant hindras genom de behandlingsformer, som äro föreskrifna. Först, yttrade han, har man utskottet, sedan kammaren och sedan talmannen, som, enligt hvad talaren yttrade, »möjligen kan vägra proposition». Och för den händelse proposition dock skulle yrkas af kammaren, har man konstitutionsutskottet, der — efter hvad jag för min del tillåter mig att tillägga — *den förseglade sedeln* kan fälla utslaget. För

min del kan jag icke anse annat, än att den nu föreslagna förändringen innebär ett väsentligt försvagande af det förslag, som Kongl. Maj:t förelagt Riksdagen.

Jag tvekade mycket, innan jag förra riksdagen biträdde beslutet att den föreslagna grundlagsändringen i bankfrågan skulle blifva hvilande. Hvad som sedan dess har inträffat, har väsentligen aflägsnat min tvekan, huru jag bör handla i denna sak. Mot det förslag till banklag, som framlades af Kongl. Maj:t, kunna riktiga anmärkningar, på grund af hvilka man väl kan säga, att redan det icke var starkt. Det har sedan under behandlingen i utskottet och i kamrarne samt nu genom sammanjemkningsförslaget, enligt min och enligt sakkunniges mening, blifvit i flera punkter väsentligen försvagadt. I följd deraf kan väl sättas i fråga, huruvida hvad man vinner genom den föreslagna lagen och hvad dermed står i sammanhang är ett tillräckligt vederlag för hvad man derigenom förlorar. Är man tveksam om detta, så framställer sig ytterligare den frågan, huruvida de förhållanden, som nu råda, äro sådana, behofvet af reformens genomförande *nu* så trängande, att man, trots de svagheter, som man inser finnas i det föreliggande förslaget, ändock bör antaga detsamma. Jag inser mycket väl, att man kan vara betänksam vid att, sedan man huunit så långt, som nu är fallet, göra allt om intet genom ett afslag, men man har att tänka efter: ett afslag betyder i verkligheten icke annat än ett uppskof, ehuru visserligen detta måste vålla nytt arbete och dermed förenade svårigheter. Å andra sidan står den ofantliga betydelse, som antagandet af ett för svagt förslag har, och de följder med afseende på alla våra ekonomiska förhållanden, som kunna föranledas deraf, att centralbanken icke blifver tillräckligt stark och tryggad. Under sådana förhållanden har jag för min del, då jag väl känner det ansvarsfulla i det beslut, som nu skall fattas, kommit till den öfvertygelsen, att jag bör rösta för afslag.

*Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.
(Forts.)*

Herr von Ehrenheim: I den föreliggande reformfrågan hafva Kongl. Maj:t och Riksdagens båda kamrar enats om två stora grundsatser, den ena, att all sedelutgifningsrätt skall koncentreras i riksbankens hand, och den andra, att de hufvudsakliga bestämmelserna rörande riksbanken skola inrymmas i en lag, som blifvit af båda kamrarne bifallen och af Kongl. Maj:t godkänd. Af dessa tvenne förändringar är den senare utan tvifvel för hela vårt ekonomiska lif af den allra största vikt, och hvad den första beträffar, så har frågan så småningom kommit i ett sådant läge, att man måste vara tillfredsstäld, att den kan lösas på ett sätt, som med skäl kan anses betryggande, och under en tid, som i ekonomiskt afseende är så gynsam, att en på den allmänna rörelsen så ingripande reform kan försiggå i lugn.

Af dessa skäl har jag för min del understött reformen, och jag anser, att om man blifvit ense rörande de båda hufvudsakerna och

Sammanjemkningsförslag beträffande lag för Sveriges riksbank.

(Forts.)

kommit hvarandra så nära, som man gjort i öfriga delar af frågan, så är det nödigt att med synnerlig varsamhet se till att icke kasta onkull hela förändringen blott på grund af någon skiljaktighet med afseende å en eller annan detalj.

I afseende å de finansiella detaljerna hafva åtskilliga talare redan utvecklat de skäl, som föranleda dertill, att man kan åtnöja sig med hvad som i det afseendet icke är så fullkomligt tillfredsställande. Jag vill således egentligen yttra mig med afseende å § 38, der utskottet föreslagit, att Kongl. Maj:ts rätt att icke godkänna de delar af bankoreglementet, som möjligen kunde vara mot lagen stridande, borttages. Jag är öfvertygad om tillräckligheten af de konstitutionella garantier, som i öfrigt finnas till förekommande af att i reglementet skall inflyta något som strider emot lagen. Då lagen beror af båda kamrarnes sammanstämmande beslut och Konungens sanktion, men reglementet endast af Riksdagen och, i händelse af olika beslut, af gemensam votering, så måste värden om iakttagande af dessa grundlagens föreskrifter ligga hos talmännen. Gemensam votering kan ej heller ske utan att båda kamrarne godkänna voteringspropositionen. — För det närvarande kungöres icke bankoreglementet i dess helhet af Konungen, utan Riksdagen anhåller för hvarje gång, att de delar af reglementet, som angå allmänheten, måtte kungöras, och Kongl. Maj:t utöfvar således på reglementets öfriga innehåll icke någon kontroll. Det skulle vara orimligt att stadga, att Kongl. Maj:t skulle kungöra reglementet, fastän han icke fått rättighet att granska dess öfverensstämmelse med lag, och därför har också utskottet föreslagit, att bestämmelsen härom skulle bortfalla, så att det med afseende å kungörandet skulle förblifva såsom för närvarande. För min del anser jag således icke, att kammaren i denna förändring af paragrafen kan hafva någon anledning att förkasta sammanjemkningsförslaget, vid hvilket för öfrigt den största noggrannhet att skipa rätt mellan båda kamrarne blifvit iakttagen.

Jag får därför anhålla om bifall till detta förslag.

Herr Cederberg: I likhet med den tredje och fjerde talaren i ordningen skattar jag högt fördelen af att få riksbankens verksamhet normerad genom lag, innan, till äfventyrs med den förseglade sedeln, beslut fattas, som genom förhöjning i sedelskatten för de enskilda bankerna omöjliggör all sedelutgifning, men enligt min åsigt bör man icke därför taga hvad helst som bjudes, utan man bör se till, att man verkligen får hvad som man kan gilla. I detta afseende instämmer jag med den förste och andre talaren. För öfrigt, är det så alldeles gifvet, att frågan om en sådan lagstiftning fallit, om kammaren nu icke böjer sig för detta sammanjemkningsförslag? För min del anser jag denna fråga oafgjord, och det återstår att se huruvida de, som påstå motsatsen, skola få rätt eller icke. Jag anser därför, att man alldeles icke, om man nu tillbakavisar detta sammanjemkningsförslag, behöfver hafva uppgifvit hvarje förhoppning

om lagens antagande. Visserligen skulle jag för min del icke hafva något emot att godkänna förslaget hvad angår §§ 9, 41 och 42—§ 27 är, såsom herrarne veta, affattad i öfverensstämmelse med kammarens föregående beslut — och de paragrafer, med afseende å hvilka jag skulle vilja yrka, att Första Kammaren måtte förblifva vid sitt föregående beslut, utgöras af senare delen af § 13 samt §§ 16 och 38. Men då man sagt mig, att sammanjemkningsförslaget måste betraktas såsom en helhet och att någon ändring deri icke kan vinnas annat än genom återremiss, samt jag är öfvertygad om att en återremiss skall vara liktydig med en kapitulation, så anhåller jag att få biträda den förste talarens yrkande om att kammaren, med afslag å sammanjemkningsförslaget, måtte vidhålla sina förut fattade beslut i frågan.

Sammanjemkningsförslag beträffande lag för Sveriges riksbank.
(Forts.)

Herr Moberg: På det att kammaren icke måtte antaga, då någon reservation från mig icke finnes bifogad utskottets betänkande, att jag frånträdtt den ståndpunkt, jag förra gången intog vid behandlingen af § 38 i utskottets betänkande, så anhåller jag att få för kammaren tillkännagifva, att jag äfven sedermera inom det särskilda utskottet, då detta hade att sammanjemka kamrarnes olika beslut, vidblifvit och efter måttet af min förmåga häfdat samma ståndpunkt. Jag ansåg således, att någon eftergift med afseende å § 38 icke borde af utskottet föreslås, och vid det förhållande, att denna min mening icke vunnit gehör inom utskottet, har jag till utskottets protokoll anmält min reservation mot sammanjemkningsförslaget i denna del.

Herr Falk: Jag begärde ordet för att inlägga en gensaga mot den kritik, som herr Forssell anställt mot en del af mitt anförande den 24 april, d. v. s. förra gången, bankfrågan var före i kammaren.

Den ärade talaren tyckes lefva i den föreställningen, att jag vid nämnda tillfälle skulle hafva föreslagit, att förhållandet mellan riksbankens sedelutgifningsrätt och dess metalliska kassa borde nu en gång för alla fastställas. Så var dock ingalunda fallet, ty jag påvisade endast, att de nuvarande bestämmelserna i detta afseende voro ganska godtyckliga. Jag påvisade vidare, att hvarken 1889 års komités förslag i detta hänseende eller Kongl. Maj:ts förevarande förslag eller utskottets förslag hvilat på någon princip, enär samtliga dessa förslag hafva accepterat *samma* minimibelopp för metalliska kassan, men bestämt sedelutgifningsrätten *derutöfver* väsentligt *olika*. Det är sålunda uppenbart, att bestämmelserna härutinnan äro *godtyckliga*. Jag hänvisade också på, att vid 1830 års realisation förhållandet mellan metalliska kassan och sedelstocken bestämdes som 2 : 5, men att detta förhållande godtyckligt förändrades år 1844, och att man allt sedan dess fortfarit på samma sätt och godtyckligt bestämt än den ena, än den andra siffran såsom maximigräns för sedelutgifningen.

Sammanjemk-
ningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.
(Forts.)

Deremot framhöll jag, att den enda hållbara grunden för en ensam sedelutgifvande centralbank i nämnda hänseende är, att banken skall vara i stånd att utgifva så mycket sedlar, som rörelsen i landet kräver, och att ingen annan inskränkning dervid får ega rum, än som betingas af omsorgen för myntvärdets uppehållande, så att sedlarnes inlösen med guld betryggas. Jag påvisade också, att på samma grund hvila den tyska banken, den belgiska banken, den holländska banken och, väsentligen, den franska banken, liksom också, hvad det praktiska resultatet beträffar, den engelska banken, och jag tror således, att jag icke saknade goda förebilder.

Herr Forssell drog äfven i tvifvelsmål, huruvida någon oro skulle herska inom affärskretsar med afseende å bankfrågans utgång. Det kan ju hända, att någon sådan oro icke försports af den ärade *talaren*, men detta hindrar väl icke, att *jag* kan hafva hört många uttalanden af sådan oro, och jag tror icke, att jag är den enda här i kammaren, som hört dem.

Jag ber nu, herr grefve och talman, att få instämma i det yrkande, som framstälts af herrar Leman och Cederberg.

Grefve Hamilton: Jag vill icke påstå, att det föreliggande lagförslaget uppfyller alla fordringar, som man skulle vilja ställa på en centralbankslagstiftning, men denna lag kommer dock att skänka en sådan trygghet i jmförelse med de nuvarande förhållandena åt vårt lands ekonomiska lif, att jag icke tvekar ett ögonblick att gifva min röst för densamma.

För öfrigt är det icke mer än några dagar sedan kammaren antog en lag i detta ämne, och de förändringar, som nu äro vidtagna i densamma, äro visserligen icke af den betydelse, att de borde kunna föranleda till lagens fall. Utskottet har inskränkt rätten till beviljande af kreditiv, som är en för en centralbank olämplig låneform, till ungefär det nuvarande beloppet. Och genom att förbjuda ränta å medel på deposition har lagen beröfvat banken en frestelse att under kritiska tider söka suga penningmarknaden, till men för den allmänna rörelsen.

Herr Falk framhöll, att det för närvarande skulle finnas oro i affärskretsar, betingad af farhågor för frågans utgång. Jag kan bekräfta detta, men jag vill påstå, att denna oro härleder sig från fruktan för lagens fall och för att det olidighetstillstånd skall fortvara, som nu eger rum inom bankväsendet.

Om lagen nu skulle falla, hvad få vi då? Man svarar mig: vi komma då att förblifva vid status quo. Men är detta så säkert? Måne man icke från vissa håll skulle försöka — och kanske med framgång — att ombilda det nuvarande bankoreglementet i öfverensstämmelse med lagen samt att med tillhjelp af den gemensamma voteringen borttaga sedelutgifningsrätten från de enskilda bankerna, och då har man genomförd en bankorganisation, som saknar den af Konungen valde bankofullmäktigen, som saknar öfvergångsstadgan-

dena och som icke hvilat på en af Konung och Riksdag gemensamt stiftad lag. För min del vågar jag åtminstone icke att taga på mig ansvaret för, att en sådan möjlighet, till skada för vårt land, skulle kunna blifva en verklighet, och jag har därför velat hafva till protokollet anfördt, att min röst kommer att tillfalla det föreliggande förslaget, till hvilket jag således får yrka bifall.

Sammanjemkningsförslag beträffande lag för Sveriges riksbank.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Under alla de år, jag tillhört Riksdagen, har jag icke yttrat mig i bankfrågor af den mycket giltiga anledning, att jag icke ansett mig ega de insigter, att jag kunnat göra ett afsevärdt inlägg i dylika frågor, och jag tror, att om alla, som beträffande insigter i dessa frågor äro likställda med mig, följt denna regel, skulle bankfrågan för närvarande befinna sig i ett bättre läge, än den gör. Så mycket har jag dock inhemtat af öfverläggningarna, att systemet med flera sedelutgifvande banker visst icke i och för sig är förkastligt. Jag tror, att särskildt i vårt land de enskilda bankerna hafva inlagt en ofantlig förtjenst i afseende å näringarnas uppblomstring och att man med skäl kan fråga: »hvar stode vi, om de ej varit till?» Så mycket har jag äfven inhemtat, att en enda sedelutgifvande centralbank under vissa förutsättningar måhända är bättre, men de förutsättningar, som de sakkunnige komiterade uppställt, har man gång efter annan skjutit å sido i de förslag, som blifvit framställda, och i det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget har man gått ytterligare fram på den vägen. Första Kammaren har oupphörligt retirerat från den ena positionen till den andra; och nu är fråga om ytterligare reträtt. I ifvern att reformera är det nu icke längre fråga om, *huru* man skall reformera, utan blott *att* man skall reformera, och för det önskemålet är man färdig att göra hvilka eftergifter som helst. Hvad som särskildt ingifvit mig betänkligheter, är just utseende af fullmäktige i riksbanken och det ringa inflytande, Kongl. Maj:t enligt det föreliggande förslaget skulle få, och hvilket inflytande, med de förändrade funktioner riksbanken skulle komma att öfvertaga, borde vara starkare. Jag har någon erfarenhet om, huru det tillgår vid tillsättandet af bankofullmäktige och huru svårt det understundom kan vara att finna *lämpliga* och *villiga* personer. Det kan nemligen inträffa, att de, som äro lämpliga, icke äro villiga, och att de, som äro villiga, icke äro lämpliga. Det var en numera bortgången ledamot af Första Kammaren, som förut tillhört Andra Kammaren och der ville reformera, snart sagdt, hela samhället. Han hade kommit till den sorgliga erfarenhet af reformförsöken, att »ju mera vi reformera, desto dyrare blir det». Vi böra tillse, att man icke må kunna om oss säga, att ju mera vi reformera, ju sämre blir det.

Då jag icke är öfvertygad om, att lagen icke kommer att medföra ett sådant resultat, har jag velat få till protokollet antecknad, att jag icke deltagit i godkännandet af denna lag, och blir det votering, kommer jag att sluta mig till dem, som yrkat, att kamma-

Sammanjemkningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.

(Forts.)

ren, med afslag å sammanjemkningsförslaget, ville åtminstone för en gång vidblifva hvad kammaren en gång beslutat.

Hans excellens herr statsministern Boström: Jag må gerna erkänna, att de förändringar, som blifvit gjorda i förslaget, såväl vid det första utskottsarbetet som äfven vid sammanjemkningen, icke kunna anses vara förbättringar. Alldeles påtagligt är, att här finnas bestämmelser, som borde vara annorlunda eller icke borde alls förekomma. Men ser jag på saken i dess helhet och frågar mig, om dessa bestämmelser äro sådana, att de hindra riksbanken att fullgöra den funktion, som för den är den förnämsta, bevarandet af myntvärdet och upprätthållandet af vår ställning gent emot utlandet, så har jag icke hört någon påstå, att så skulle blifva förhållandet. Om bland de medgifna låneformerna finnas några oegentliga, men hvilka påkallats af våra vanor, synes man icke deraf böra taga sig anledning att förkasta lagen. Det står dock fast, att lagen af 1830 innehåller så godt som inga af de bestämmelser, som äro de viktigaste för riksbankens vård, utan låter dessa bestämmelser blifva underkastade afgörande genom gemensam votering. Denna lag åter innehåller samtliga de viktigaste bestämmelser angående riksbanken, hvarigenom dessa blifva ställda under Konungens och Riksdagens gemensamma afgörande. Det synes, som om, då man vet, hvilka svårigheter som varit förenade med utarbetandet af denna lag, det icke vore rätt lyckligt att säga nej till något, som synes ligga så nära afgörandet.

Såsom herrarne väl förstå af hvad jag yttrat, kan jag icke hysa någon tvekan att, om denna lag, bifallen af Riksdagen, kommer till Konungen, tillstyrka en eventuel sanktion derå. De anmärkingar, jag hört framställas, behöfver jag icke upptaga till vederläggning. De hafva vederlagts af föregående talare, och jag anser mig icke kunna göra det bättre. Jag upprepar, att vi dock genom denna lag få en styrka i penningväsendet, som vi nu sakna och i kritiska tider icke kunna undvara.

Herr Billing: Det må ursäktas mig, att också jag vill hafva till protokollet antecknad, att jag vid en blifvande votering kommer att rösta för afslag på detta sammanjemkningsförslag. Visserligen sade hans excellens statsministern just nyss, att de skäl, som anförts mot sammanjemkningsförslaget, blifvit af andra talare vederlagda. Om så vore förhållandet, och om jag kunnat förstå att så varit förhållandet, skulle jag ändra den mening, med hvilken jag uppgick i dagens plenum. Jag har med den största uppmärksamhet, som varit mig möjlig, följt diskussionen och kommit till den uppfattningen, att de skäl, som anförts, särskildt mot 13 § och 16 §, icke blifvit vederlagda, och att icke ens ett försök att vederlägga dem blifvit gjordt. Af alla talare, som försvarat lagen, har medgifvits, att anmärkningarna mot 13 § och 16 § äro befogade. Men

på hvad sätt har man visat tillbaka den farhåga, som på grund af dessa paragrafer finnes hos oss. Jo, med två skäl, dels att hvad här stadgas i dessa paragrafer egentligen icke är annat, än som redan gäller för den nuvarande riksbanken. Man har icke sagt, att det icke är olämpliga former, utan man säger blott, att sådana redan finnas. Gent emot detta invänder jag: men genom denna ändring, som här föreslås, skulle riksbanken få en annan ställning i vårt land än hittills. Och deraf drager jag den slutsatsen, att för riksbanken i framtiden behövas andra bestämmelser än för riksbanken hittills. Det andra skälet, som anförts mot anmärkningarna mot 13 § och 16 §, kan formuleras så: visserligen äro bestämmelserna i paragraferna origtiga, men man behöfver icke frukta så mycket därför, ty i praxis komma de icke att af förståndige bankofullmäktige tillämpas. Men skall man tillämpa lagen såsom den lyder, och bankofullmäktige kunna kanske blifva tvungna att så göra, så står det fast, att af bankens grundfond kan till afbetalningslån utlemnas en fjerdedel och på namnsäkerhet kunna dessutom i annan form utlånas 15 millioner. Man behöfver icke vara kunnig i dessa ting för att förstå, att en centralbank icke är stark, om af dess medel möjligen kunna utlånas 27 $\frac{1}{2}$ millioner kronor på papper, sådana att banken icke lätt kan återfå sina utlånta medel. Icke heller behöfver man vara bankman för att förstå, att inlåningsformen på upp- och afskrifning enligt 16 § i kritiska tider kan vara ganska betänkelig för en centralbank. Således dristar jag påstå, att de anmärkingar, som rigtats mot dessa paragrafer, väl blifvit tillbakavisade, men icke vederlagda. Man har gent emot detta ställt fram ett hufvudargument, hvars vikt jag ingalunda vill underskatta, nemligen den stora vinsten, man skulle få derigenom, att riksbanken skulle komma att hädanefter förvaltas efter lag och icke efter ett reglemente, som kan förändras på grund af gemensam votering.

Men om talarne för lagen sammanfattat sina argument till stöd för 13 § och 16 § så, att bestämmelserna äro teoretiskt origtiga, men i praxis icke komme att medföra så stor skada, så kan jag, hvad angår det argumentet, att vi nu hafva reglemente men icke lag för riksbanken, svara, att detta är teoretiskt origtigt, men det har hittills icke medfört svåra olägenheter i praxis. Ingen kan hellre än jag vara med om att stifta lag för Sveriges riksbank, men jag kan icke anse mig berättigad att rösta för lagen blott därför, att det är en lag, ty det förekommer mig, som om det vore alldeles tydligt, att denna lag från första början fastslår bestämmelser, som bestämdt strida mot en centralbanks natur och uppgift. Jag vet väl, att hvad jag anført icke ändrar någon enda röst vid voteringen, men jag har velat till protokollet anteckna, att jag kommer att rösta för afslag.

Herr Törneblad: Jag hade ej tänkt å nyo begära ordet, men då jag hört här åter upprepas, hvad en gång förut sagts under

Sammanjenningsförslag
beträffande lag
för Sveriges
riksbank.

(Forts.)

diskussionen, men då blef lemnadt obesvaradt, kan jag icke underlåta att uppvisa den rena orimligheten af det påstående, jag här afser. Det har nemligen sagts, att riksbanken skulle kunna låna ut 27 $\frac{1}{2}$ millioner på namnsäkerhet eller mer än hälften af grundfonden. Ja, detta kan hända, om icke ett enda kreditiv beviljades mot real-säkerhet! Men kan någon tro, att det skall hända, att icke ett enda kreditiv lemnas ut annat än mot borgen? Att detta skall ske, är den första förutsättningen, och denna är ohållbar. Och för det andra, äfven om 27 $\frac{1}{2}$ millioner skulle utlemnas mot borgen, hvilket dock är en ohållbar förutsättning, så återstå 22 $\frac{1}{2}$ millioner af grundfonden, och hela den tillämnade reservfonden 12 $\frac{1}{2}$ millioner eller tillhopa 35 millioner, d. v. s. 5 millioner mer, än hvad danska nationalbanken har tillhopa i grund- och reservfonder. Derfor att vår grundfond är så ovanligt stor, är det, som man kan tillåta sig dessa afvikelser. Hvad kreditivväsendet beträffar, så tillväxer benägenheten att skaffa sig kreditiv mot realsäkerhet, då man så kan, och detta därför att, denna låneform är billigare.

Jag vill tillika framhålla endast det, att, då man säger att afslag nu blott betyder uppskof, detta dock kan betyda något annat. Det kan gå som med de Sibyllinska böckerna. Man kan få något *sämre*, än man nu får.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande memorial yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, af herr *Leman*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle vidhålla sina ifrågavarande, förut fattade beslut.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet hemställt i sitt memorial n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och vidhåller sina ifrågavarande förut fattade beslut.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 83;

Nej — 45.

Upplästes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 62, i anledning af väckta motioner angående ändring i presterskapets aföningsförhållanden;

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående lönereglering för lärare vid småskolor m. m.;

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen gjorda framställningar dels med förslag till förordning angående skyddskopp-
ympningen i riket, dels ock om höjning af anslag dertill;

n:o 69, i anledning af dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar med afseende å delning af Hernösands stift, dels ock Kongl. Maj:ts proposition n:o 21 med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863; samt

n:o 70, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 37 med förslag till lag angående vapenöfning för utrönande af härens krigsberedskap, dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjerde hufvudtiteln i punkten 30 gjorda framställning om anslag till försöksmobilisering, dels ock Kongl. Maj:ts proposition n:o 38 angående dagaflöning åt värnpliktig vid tjenstgöring i visst fall under år 1898.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 63, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser angående styrkaude af hinderlöshet för ingående af äkten-
skap;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om beräkning i vissa fall af tid, som afses i förordningen angående patent, i lagen om skydd för varumärken och i lagen om skydd för vissa mönster och modeller;

n:o 65, i anledning af väckt motion angående ändrade grunder för den kommunala beskattningen; samt

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 10 § i kongl. förordningen angående lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Ehrenborg* under åtta dagar från denna dag och grefve *Piper* under fjorton dagar från morgondagen.

Justerades fem protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,53 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Torsdagen den 6 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Anmälades och bordlades:

statsutskottets utlåtande n:o 73, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förändrade bestämmelser angående förvaltningsbidrag till sjukkassar, dels ock inom Riksdagen väckta motioner i ämnet; samt

lagutskottets memorial n:o 60, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande viss del af utskottets memorial n:o 53 i anledning af kamrarnes återremiss utaf utskottets utlåtande n:o 30 i anledning af väckta motioner med förslag till förordning angående köttbesigtning- och slagttvång m. m.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 9 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden och memorial n:is 58—65.

Vid föredragning af statsutskottets sistlidne dag bordlagda memorial n:o 66, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens åttonde hufvudtitel, godkändes de i memorialet föreslagna voteringspropositionerna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran statsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 67—72.

Föredrogs och lades till handlingarna sammansatta bevillnings- och lagutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 2, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande utskottets betänkande n:o 1 öfver väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändring i kongl. förordningen angående försäljning af bränvin m. m. i syfte att erhålla strängare straffbestämmelser vid återfall i förseelse mot förordningen.

Vid föredragning af sammansatta bevillnings- och lagutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 3, angående ersättning åt utskottets sekreterare, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flera ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden n:is 58 och 59.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Herr Reuterswärd erhöll på begäran ordet och yttrade:

Jag tager mig friheten hemställa, att konstitutionsutskottets memorial n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 3 § 13:o tryckfrihetsförordningen, måtte nedflyttas samt sättas näst efter statsutskottets betänkande n:o 68, att vidare konstitutionsutskottets memorial n:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne, måtte sättas sist på föredragningslistan för i morgon, samt att främst på föredragningslistan för nästkommande lördag bland andra gången bordlagda ärenden måtte uppföras bevillningsutskottets betänkande n:o 19, angående allmänna bevillningen.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,52 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
